PETER BOŠKO

Na cestě k lepší společnosti



Moje osobní cesta k myšlence Viditelných peněz

Obsah

1 Úvod....4
2 Uvědomuji si, že si uvědomuji – jsem ten, který je....5
3 Nebe nad Klokočinou....9
4 Serafína....10
5 Rané dětství....11
6 Náboženská výchova....12
7 Gymnázium a jasný směr budoucí kariéry....12
8 První rok na gymnáziu....14
9 Pohřeb otcovy matky....15
10 První programátorské projekty....16
11 Ekonomická univerzita....17
12 Léto v Americe....21
13 První setkání s myšlenkou Viditelných peněz – dílo Neala Donalda Walsche....23
14 Práce pro QBSW – projekt státní pokladny....26
15 Rozhovor s Hildou....27
16 Med-art – civilní služba a zveřejnění článku....29
17 Ukřižování....31
18 Praha....32
19 Dovolená v Indii....34
20 Irsko....35
21 Sony a autonehoda....35
22 Návrat do Prahy....36
23 Infostat a projekt pro Eurostat....36
24 Dlouhá cesta domů z Lucemburku....38
25 Práce pro společnost nabízející forexové roboty....39
26 Příspěvek na koupi auta....40
27 Práce pro korporace....41
28 Představení projektu Viditelných peněz v dnešní podobě....43
29 Blockchainové funkce projektu....47
30 Zabezpečení projektu proti jakémukoli zneužití předtím, než se stane jádrem společnosti....48
31 Prezidentské volby....50
32 Politické ambice....51
První pilíř – zdravý rozum....51
Druhý pilíř politické strany – silná transparentnost....52
Třetí pilíř – globálnost....52
33 Střípky z osobního blogu....54
Diebus solitudinis....54
Katka Knechtová – Spomaľ – zvláštní dialog....54
3 zásadní výzvy dnešního lidstva a moje odpověď na ně....55

Jak funguje karma....58
Úvaha o nutnosti konečnosti vesmíru....59
Architektura systému Viditelných peněz (VP) – první transparentní bankovní systém jištěný blockchainem 1....60

1 Úvod

Úkolem tohoto textu je popsat mou osobní cestu k myšlenkám projektu Viditelné peníze. Text je psán volnou formou a zachycuje mou životní cestu – od některých událostí z raného dětství až po současnost. Často je protkán myšlenkami a úvahami například i o samotném smyslu života a povaze bytí, které jsem u jiných autorů viděl rozebrané jen zřídka, a přitom by si podle mě zasloužily více pozornosti. Text je psán tak, aby se líbil i mně samotnému, a proto možná není na některých místech objektivní. Vznikal poměrně živelně, původně měl být obsahově podstatně širší, ale nakonec se zúžil. Některé pasáže, které se možná zdají zbytečné, v něm však zůstaly, protože se mi prostě líbily. Místy jsem si kvůli dramatičnosti a spádu textu pomohl umělou inteligencí – ale to čtenář asi snadno pozná. Přeji Vám inspirativní zážitek, který pomůže pochopit mé pohnutky a důvody, proč si myslím, že společnost může a má fungovat trochu jinak – nejen ekonomicky efektivněji, ale také lépe, lidštěji i v mezilidských vztazích.

2 Uvědomuji si, že si uvědomuji – jsem ten, který je

Myslím, tedy jsem. Tři jednoduchá, krátká a také známá slova. Svým významem je to však věta, která je z pohledu člověka, jenž ji pronáší, jedinečná. Z pohledu mluvčího má totiž 100% pravdivostní hodnotu. Co znamená, že má 100% pravdivostní hodnotu? Že ve vesmíru, kde platí základní logické operace, jako je implikace, musí být takový výrok pravdivý za všech okolností.

Pokud ten, kdo to tvrdí, opravdu myslí, pak je. Pokud je ten, kdo to tvrdí, naopak jen iluze, a nikoli skutečná bytost, která myslí, platí implikace rovněž.

Jak však může někdo ověřit předpoklad této implikace – tedy že ten, kdo to tvrdí, myslí? Nuže, z vnějšího pohledu nemůže. Předpoklad implikace je ze 100 % ověřitelný pouze zevnitř osoby, která to říká. Že někdo myslí, ví o sobě se 100% pravděpodobností pouze ten, kdo myšlení ve svém nitru pozoruje. Prožívá je ve svém nitru. Akt prožívání, který se odehrává v mysli nějaké bytosti, je nejhlubší esencí bytí bytostí jako takového.

Když jsem se zamýšlel nad tím, zda existují ještě jiné věty se 100% pravděpodobností z pohledu nitra mluvící osoby (subjektu), napadla mě jedna, která v sobě podle mě ukrývá tajemství podstaty života a naplnění jeho smyslu. **Uvědomuji si, že si uvědomuji.** Podle mě proniká podstatně hlouběji k jádru bytí než Descartova věta. Jeho věta totiž nejprve nepřímo podsune uvědomování si a potom už jen pomocí implikace tvrdí, co musí být uznáno. Naproti tomu věta „Uvědomuji si, že si uvědomuji“ neodbočuje od vnímání jako ústředního tématu a rekurzivně klade důraz na akt uvědomování. A tím, že konstatuje proces, který je podle mě klíčovou esencí a smyslem života – jeho konstatováním, uznáním a deklarací –, naplňuje smysl života.

Pokud totiž někdo konstatuje, že si uvědomuje, a že si dokonce uvědomuje to, že si uvědomuje, vlastně tím říká, že je autentická živá bytost, která takříkajíc právě využila práva na sebeurčení a prohlašuje, že prožívá požitek z aktu sebeuvědomění.

Je to, jako by život sám vyslovil své vlastní jméno. Jako by subjekt ochutnal něco, co se nedá vyslovit. Čistou přítomnost. Čisté bytí. Největší tajemství. Samotný smysl života.

A prožívání tohoto požitku je podle mě vrcholným smyslem života. Tento smysl je vlastně částečně ztělesněn v každém požitku, který bytost prožívá. Pokud se například utiší hlad nebo uspokojí jakákoli jiná potřeba, akt sebeuvědomění je vždy implicitně přítomen.

V síle 100% pravděpodobnosti toho, že člověk je a uvědomuje si sám sebe, je podle mě skryta podstata egoismu. Každá bytost se vždy chová podle pravidla já první. Dokonce i ti, kteří jsou považováni za altruisty, se ve skutečnosti chovají egoisticky. Jen mají svůj žebříček hodnot nastavený tak, že jejich vlastní přežití může mít nižší prioritu než například pomoc druhým nebo následování nějaké myšlenky. Princip egoismu se nevytratil, pouze je maskován úmysly, které mohou být v rozporu s vlastním přežitím. Egoismus má špatnou pověst. Není zlý – je to prostě zákon, který vyplývá z toho, že bytosti podvědomě neustále rozlišují mezi 100% jistotou vlastní existence a oproti tomu poměrně velkou nejistotou ohledně bytí druhých. Svého času jsem napsal článek, v němž jsem pojmenoval tři fundamentální výzvy, jejichž vyřešení by lidstvo posunulo nejvíce dopředu a které stojí za to, abych jim věnoval energii. Přijít na to, jak získat stejnou jistotu, že ostatní lidé jsou stejně skuteční jako já sám, bylo jednou z těchto výzev. Ze všech

tří je to však nejtěžší úkol a zatím není vidět světlo na konci tunelu, které by naznačovalo, jak jej vyřešit. Pravděpodobně bude muset nastat zásadní posun v tom, jak dobře lidstvo rozumí vědomí a procesům vnímání.

Vzhledem k řečenému je možné, že zkoumání vesmíru by správně mělo probíhat v opačném gardu – tedy nevycházet z toho, že ve vnějším prostředí kolem nás existují nějaké fyzikální zákony, a pomocí nich se snažit vysvětlit, jak mohly vzniknout takové věci jako vědomí. Naopak bychom měli existenci vědomí brát jako počátek všeho, od něhož se všechno ostatní odvíjí. Tedy zkoumat vnější fyzikální zákony především s vědomím toho, že se tyto zákony projevují až ve vědomí, a více se zaměřit na to, co vlastně pozorujeme a v jakém vztahu to může být k našemu vědomí. V každém případě je obdivuhodné, co věda za posledních 200 let dokázala, a jak říká jedno manažerské pravidlo – neměňte složení týmu, který takto opakovaně vítězí. Na druhou stranu se ve výzkumu vědomí od středověkých pověr událo jen velmi málo, nebo dokonce nic.

Při zkoumání takového modelu poznávání, jehož středobodem je vědomí, náhle vzniká model, který může dnešním typickým materialistům nabídnout až šokující pohledy na to, co vlastně o světě víme. Pokud je alfou a omegou veškerého poznávání skutečně vědomí, není pak možné, že nějaká pozitivní emoce v něm může být tak silná, že nejen přinese naplnění nějaké touhy, ale dokonce že vědomí mění povahu reality včetně některých fyzikálních zákonů? Kdybychom například vzali dnešní běžný spotřební statek – notebook –, přenesli ho do minulosti a zapojili, fungoval by? Nebo se přírodní zákony během vývoje, jak je lidé postupně objevovali, v čase měnily? Přírodní zákony tedy nebyly objevovány, ale vlastně postupně posouvány a měněny kolektivním lidským vědomím?

Takový pohled na vědu a realitu by však v současnosti, kdy se vědě zázračně daří tradičními postupy posouvat poznání dál, byl asi kontraproduktivní. V každém případě si myslím, že takové vysvětlení reality je třeba mít na paměti jako alternativu k tradičnímu uvažování.

Alternativa soustředěná na vnímání automaticky nenabízí jako zdroj pravdy o celém okolí a sobě samém vnější přírodní zákony, údajně nezávislé na konečném pozorovateli, ale přichází s vysvětleními, která do středu vesmíru stavějí vědomí konečného pozorovatele. Tedy v tuto chvíli Vaše vědomí – vědomí čtenáře těchto řádků. Právě jste se skrze mé vědomí, které skutečně je, stali středem vesmíru.

Nedílnou součástí života je i prožívání zlých a nepříjemných věcí. Takové prožívání je nutné k tomu, aby bylo možné odlišit dobro od zla. Kdyby člověk prožíval jen příjemné věci, po chvíli by nedokázal ocenit jejich pozitivní hodnotu a všechno by splynulo v jednom guláši, v němž by nebylo možné rozlišit, které věci jsou lepší než jiné. Negativní zkušenosti jsou proto velmi důležitým a nezbytným prvkem prožívání.

Tajemství spokojeného a naplňujícího života spočívá v takovém dávkování pozitivních a negativních zážitků, aby negativní zkušenosti daly člověku správný pohled na to, co je dobré a zlé, a zároveň po nich přišly zkušenosti pozitivní, které negativa vyváží a přinesou člověku pocit uspokojení.

Představte si, že byste měli Aladinovu zázračnou lampu a džin by Vám dokázal splnit jakékoli přání. Nejdříve byste si přáli vyřešit věci, které Vás odjakživa trápily – více peněz, lepší zdraví, hezčí vzhled atd. Po nějaké době by Vás to ale omrzelo – mít všechno bez jakéhokoli úsilí by po chvíli bylo nudné.

Přáli byste si proto věci, které by pro Vás skrývaly moment překvapení – abyste vědomě neměli všechno zcela pod kontrolou. Po čase byste si uvědomili, že i nekonečná hra se zvraty a nečekanými událostmi je stále jen Vaše „vlastní režie“. Začali byste si přát, aby existovaly skutečné meze a pravidla, která sami nedokážete prolomit.

Nakonec byste si přáli zapomenout na kouzelnou lampu a nekonečnou moc. Chtěli byste realitu, která by byla naprosto skutečná, ztratit vědomí toho, že všechno sami vytváříte. A v tom okamžiku se ocitáte přesně v takovém životě, jaký žijeme nyní – kde nevíme, co přijde, kde se snažíme, bojujeme, učíme, trpíme a radujeme se.

Člověk už nechce nekonečné možnosti, ale život, který je „tak akorát“:

- dost nejistoty, aby byl zajímavý,
- dost utrpení, aby byl smysluplný,
- dost radosti, aby stálo za to žít.

A tím se kruh uzavře: nekonečné chtění skončí touhou po obyčejném, reálném, konkrétním životě. Chtěli byste skutečný život, takový, jaký je. Se strachem a bolestí, ale také s radostí. Se vším, co ho činí skutečným.

Lidstvo se v současnosti nachází v bodě, kdy ho čeká poměrně šťastné období: díky technologiím a pokroku v medicíně budeme jednak žít potenciálně věčně a zároveň si hrát na všemocné ve vlastních světech, které si budeme vytvářet pomocí technologií, jako je virtuální realita. Na základní fyzické úrovni, kde půjde o všechno – o život sám –, tak pro lidstvo budou platit pravidla skutečného života, jak ho známe. Potenciálně v něm bude existovat bolest a utrpení, ale díky pokroku v technologiích a zvýšení morálního standardu budou takové negativní stránky pravděpodobně vytěsněny na minimum. Život bude tak dobrý a kvalitní, že něco jako narukovat do války, protože si někdo usmyslel napadnout sousední zemi, bude zcela nemyslitelné. Nyní je něco takového možné jen proto, že kvalita života v takové zemi je natolik nevalná, že případná smrt na bojišti vlastně není až tak vysokou cenou.

Myslím si, že pro prožívání a správné dávkování negativních věcí v životě vzniknou ve virtuálních světech simulace, které však bude možné kdykoli přerušit a vystoupit z nich bez ztráty kontinuity vědomí.

Lidé budou vytvářet vlastní světy s vlastními kreativními nápady, které budou natolik inovativní a poutavé, že se do svých světů budou vzájemně zvát a hodnotit zážitky, které v nich prožili. To bude nová forma socializace, která vznikne po zdokonalení rozhraní člověk–stroj a následném mohutném nástupu virtuální reality.

Tato kniha si klade za cíl pomoci lidstvu při přechodu k osvícené společnosti, v níž budou dnešní problémy světa jen nepříjemnou vzpomínkou na dávnou minulost. Pomoci tím, že na pozadí příběhů svého vlastního života vnesu více světla a vysvětlím svůj pohled na jednotlivé oblasti, v nichž podle mě lidstvo zbytečně a ke své škodě tápe. Budu se snažit přinést pohled na mnohé věci, jehož základní předpoklady budou díky ilustraci konkrétním životním příběhem jasné.

Samostatná část knihy bude věnována mému projektu Viditelné peníze. Projekt se týká proměny společnosti tak, aby základní ekonomické a morální pobídky ve společnosti hrály ve prospěch nového

světového řádu. Řádu, který je do morku kostí spravedlivý a vysoce morální nejen ve vztazích člověk => člověk a člověk => příroda, ale i člověk => stát a naopak.

Zvu Vás tedy na okružní cestu svým životem, která stojí na prahu budování nového světa. Světa, v němž technologie otevřou lidstvu i celé planetě bránu do ráje. Navzdory tomu, jak je společnost nyní rozháraná a polarizovaná, si myslím, že ve skutečnosti stačí s trochou štěstí opravdu málo, aby lidstvo vstoupilo do možná závěrečné fáze své vnější historie a naplno pozitivně uskutečnilo svůj potenciál. Kniha popisuje zásadní proměnu společnosti – sociální, ekonomickou, politickou, společenskou a možná i náboženskou.

Všechny příběhy z mého života mají reálný základ a snažil jsem se nevyhýbat ani těm, které mě neukážou v příznivém světle. Snažím se podat skutečný obraz svého nitra. Vynechal jsem pouze věci, které mému vyprávění nepřinášejí žádnou přidanou hodnotu nebo jejichž zveřejnění by mohlo někomu uškodit či ho zranit.

3 Nebe nad Klokočinou

Klokočina se před bouří stáhla do tmy. Mraky visely nízko, vzduch byl těžký a v bytě v pátém patře se dětské pískání náhle zlomilo. Tělíčko rozpálené neštovicemi najednou zničehonic ochabne – očka se protočí, kolena se podlomí a chlapec se svalí, bezvládný jako hadrová panenka.

„On… omdlel," vyšlo ze ženy, spíš šeptem než výkřikem.

Muž nezaváhal. Popadl chlapce, přitiskl si ho k hrudi a vyběhl na chodbu. Světlo na čidlo se rozsvítilo pozdě, kroky duněly prázdným schodištěm. A on běžel – ne dolů, ale nahoru, jako by tam nahoře byla odpověď. Šesté, sedmé mezipatro. Hrudník pálil, dech se trhal.

„Jaro, dolů!" zavolala žena o patro níž. „Do auta, na pohotovost!"

Zastavil se v nejvyšším mezipatře. Pohlédl na Peťka – oči obrácené v sloup, tělíčko bezvládné. V té prázdnotě si uvědomil, co udělal. „Bože…" vyhrklo z něj, spíš vydechnuté než vyslovené.

A venku se právě tehdy něco pohnulo. Celé odpoledne bylo zataženo, ale na západě se na okamžik otevřela úzká štěrbina v mracích. Zapadající slunce dopadalo přesně pod správným úhlem: tou mezerou prošel tenký pás světla, sklouzl špinavým oknem v mezipatře a položil se na schodiště jako teplý pruh oranžové.

Mužovi se na vteřinu přestala třást ruka. Malé tělo sebou krátce, sotva znatelně pohnulo. Pak znovu. Žena se zastavila dva schody pod nimi a přitiskla si ruku na ústa.

„Probral se," řekl muž nevěřícně, spíš sám pro sebe. Palcem otřel chlapci slinu a dlaní mu přejel po tváři.

Paprsek vydržel jen pár úderů srdce. Mraky se znovu zatáhly, oranžová barva zhasla a schodiště se vrátilo do šedého pološera. Směr byl náhle jasný.

„Jdeme," řekl pevně.

Žena se otočila pro klíče. Muž si Peťka přitiskl opatrněji – ne jako břemeno, ale jako dar – a tentokrát zamířil dolů. Na stěně zůstal jen slabý, rychle mizející pruh tepla. V nich dvou však zůstal přesný bod: krátký, tichý okamžik, kdy se mraky rozestoupily právě tehdy, když to potřebovali.

Příběh je z velké části pravdivou historkou z mého dětství, kterou mi maminka často vyprávěla. Jako dítě jsem býval velmi neduživý a jednou jsem skutečně upadl do bezvědomí. Otec místo toho, aby se mnou běžel dolů k autu, instinktivně vyrazil opačným směrem – což možná mělo v konečném důsledku pozitivní vliv na závěr tohoto příběhu.

4 Serafína

„Zkus se ho naučit nazpaměť," řekla, když stála u sporáku a velkou dřevěnou vařečkou kroužila v hrnci. Pára stoupala ke stropu a s ní i vůně povidel.
„Už ho umím," odpověděl jsem a bez zaváhání spustil: „Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno Tvé, přijď království Tvé, buď vůle Tvá jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dej nám dnes a odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům; a neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Amen."

Žena u sporáku byla moje babička – babka, jak jsme jí všichni říkali. Nosila jméno, které jsem už nikdy neslyšel u žádného jiného živého člověka: Serafína. Původně prý měla být Alžbeta, ale její kmotra při křtu zničehonic vyslovila jiné jméno a to už jí zůstalo. Když jsem se jednou probíral významy jmen, narazil jsem na vysvětlení, které k ní sedělo do poslední tečky: serafíni – andělské bytosti, které nepřetržitě zpívají na nebi k Boží slávě. K Boží slávě zpívala celým svým životem.

Její vliv na můj duchovní život začal doslova mým prvním nádechem. Katolický farář mě odmítl pokřtít – otec byl evangelík, matka katolička; smíšená manželství tehdy z náboženského hlediska nebyla právě jednoduchá záležitost. Babička nemívala ve zvyku čekat, až za ni rozhodne svět. Naplnila mísu vodou, udělala nade mnou kříž a šeptem pronesla slova, která jsem o několik let později znovu slyšel z úst kněze. Já Tě křtím ve jménu Otce, Syna…

Pokřtila mě sama, klidná a pevná, jako by to dělala odjakživa.

Roky plynuly. Po pádu režimu, kdy se dveře kostelů přestaly zavírat jen potají a víra se znovu mohla volně nadechnout, mě ještě jednou vzala za ruku. Postarala se, aby všechno, co mělo být, také bylo: křest zazněl v kostele nahlas, následovalo i první svaté přijímání a biřmování.

Dnes vím, že moje cesta k víře nezačala teologií, ale párou stoupající z hrnce a hlasem ženy, která věřila naplno. A že jsem pokřtěný dvakrát: jednou jí krátce po svém narození – když se na okamžik stala knězem – a jednou spolu s ní, když se stala mou kmotrou. Mezi těmito dvěma křty se odehrála většina mého dětství.

5 Rané dětství

K mým nejstarším vzpomínkám patří hodiny na prvním stupni základní školy – přesněji období, kdy jsem už uměl číst a svět se mi náhle rozšířil o všechno, co se vejde mezi dvě desky knihy. Hltal jsem, co mi přišlo pod ruku. Nejdřív mayovky: rychlí koně, čistá slova, čest ostrá jako nůž. Zanechaly mi v srdci pevný pocit, že slabší má někdo chránit, a někde tam se začal utvářet můj smysl pro spravedlnost.

Netrvalo dlouho a do polic se mi nastěhoval Jules Verne. Verneovky mi tříbily fantazii a vštěpovaly úctu k technickému pokroku – ne jako k samoúčelnému triku, ale jako k nástroji, který posouvá lidi dopředu.

I ve škole bylo co sklízet. V dějepise jsem poprvé slyšel příběh Petra Velikého: jak se na čas nechal zaměstnat v loděnicích západní Evropy, aby se přiučil řemeslu, a potom to, co viděl a naučil se, přenesl do ruských loděnic a nakonec i do správy carské říše. Jednoduchost a přitom genialita jeho jednání mě fascinovaly. Zůstal ve mně jasný závěr: chce-li někdo skutečně dobře vládnout, musí rozumět i technickým podrobnostem – těm důležitým věcem, na nichž stojí stát, obchod, řemeslo i ekonomika jako celek.

Zásadním podnětem pro můj čtenářský růst bylo kamarádství se spolužákem Rasťem. Hecovali jsme se, kdo co přečetl a kdo přinese další „kořist“. Rasťo měl dar objevit knihu i tam, kde byste ji nehledali. Svou první knížku o Tarzanovi – pánovi opic – jsem zhltl díky sešitým novinovým výtiskům, které jeho otec nasbíral ještě jako chlapec. Papír zažloutlý, okraje roztřepené, ale příběh zářil. Některé stránky chyběly; fantazie je musela dopsat sama. I to byl trénink – učit se doplňovat mezery a nenechat se jimi zastavit.

Rasťova maminka učila matematiku na vedlejší škole. Pro nás to znamenalo víc než jen dobré známky. Když bylo třeba, trpělivě nás doučovala, připravovala na přijímačky a především – učila nás ptát se. Jednou jsem za ní přišel se svou malou matematickou revoltou.

„Proč je dělení nulou neplatná operace?“ vyhrkl jsem. „Když přece vydělíme kladné číslo nulou, výsledkem by mělo být nekonečno.“

Usmála se, ale v očích měla ten pověstný učitelský klid, který nehasí zvědavost, jen ji vede.

„Kolik je 3 : 0?“ zeptala se.

„Nekonečno,“ odpověděl jsem bez zaváhání.

„A kolik je nekonečno krát 0?“

„Nula,“ řekl jsem po krátké pauze.

„Tak vidíš,“ řekla tiše. „Nevychází ti zkouška správnosti.“

Nebyl to výsměch. Tehdy jsem pochopil, že ani v matematice – stejně jako v knihách – nejde jen o chytlavý nápad, ale o soulad pravidel, která drží svět pohromadě. Od té doby jsem se na „nekonečna“ i na ustálená pravidla a znalosti díval s větší pokorou.

6 Náboženská výchova

Po uvolnění náboženských poměrů v roce 1989 – bylo mi 10 let – jsem se poprvé dostal i na skutečnou mši. Tehdy jsme zase jednou šli s Rasťem do centra Nitry, do kostela na Farské ulici. Myslím, že jsme vystoupali na levý boční kůr, abychom měli lepší výhled. Během proměňování a svatého přijímání se stala zvláštní věc. Jak jsem se díval dolů na oltář, náhle jsem tam spatřil světlo, které se začalo rozpínat jako při výbuchu. V okamžiku pohltilo mě i celý kostel. Omdlel jsem a probral se až ve chvíli, kdy mě paní, která seděla vedle nás, propleskávala.

Když se to dozvěděly maminka s babičkou, chvíli se vedla debata o tom, zda je pro mě vhodné chodit na mše, ale naštěstí se to při dalších návštěvách kostela už neopakovalo. Pomyslel jsem si, že jsem zvědavý, co se bude dít, až půjdu ke svatému přijímání osobně, když už pouhé sledování vrcholu mše, při němž kněz podle katolické liturgie proměňuje chléb a víno v tělo a krev Krista, způsobilo, že jsem omdlel.

Takovou citlivost na katolickou liturgii jsme asi měli v rodině, protože mi babička o pár let později vyprávěla, jak při svatém přijímání viděla na hostiích jakési jasné stříbrné levitující kříže. Podle ní je musel vidět i kněz, protože tomu jeho reakce jasně nasvědčovaly. Za normálních okolností bych takovému vyprávění už poměrně starého člověka, kterého mohou klamat smysly, nepřikládal žádnou váhu, ale její vyprávění mi připomnělo můj vlastní příběh se světlem šířícím se ze středu liturgie.

Babička zařídila, že jsem krátce po pádu režimu začal chodit na katechetickou přípravu ke křtu a prvnímu svatému přijímání. Chodíval jsem myslím každou neděli do kostela v Mlynárcích, kde příprava probíhala. Vždycky jsem šel stejnou cestou, která vedla kolem jednoho domu, poblíž něhož rostla velká třešeň. Jednou, když jsem šel kolem, třešně právě dozrávaly. Velké, chutné srdcovky. Nakonec se ukázalo, že se k tomu stromu budu v budoucnu velmi často vracet. Jeho plody ochutnávám dodnes každý rok na přelomu května a června. Jako by mi byl souzený. Někdy mám pocit, že je můj život do značné míry předem určený a mým úkolem je jen správně posbírat všechny indicie a naplnit svůj osud.

7 Gymnázium a jasný směr budoucí kariéry

Když jsem končil základní školu, stál jsem před rozhodnutím, kam dál. Několikrát jsem se zúčastnil přípravy na přijímací zkoušky do třídy pro matematicky nadané děti na Párovském gymnáziu. Zjistil jsem, že asi nebudu až tak matematicky nadaný, protože tam byli vrstevníci, kteří měli zřejmě lepší základy – chodili totiž na specializovanou základní školu pro matematicky nadané děti – a na učitele reagovali mnohem pohotověji než já. Přijímací zkoušky na onu specializovanou základní školu pro děti s matematickým nadáním jsem dělal také – a také mě přijali, jenže škola byla z ruky na druhém konci města a rodiče usoudili, že to za složité každodenní dojíždění nestojí.

Na té matematické přípravce jsem si všiml jednoho svého budoucího spolužáka, který přestože nechodil na zmíněnou základní školu pro matematicky nadané děti, nad všemi vynikal – Tibora.

Moje volba gymnázia nakonec dopadla tak, že jsem se přihlásil na gymnázium, které mělo specializovanou třídu s rozšířenou výukou nikoli matematiky, ale programování. V sedmé nebo osmé třídě mi totiž naši za tehdy nekřesťanské peníze koupili první počítač – PC AT 386SX. Moje láska k počítačům totiž patřila k těm na první zadaný příkaz. Výraznou roli v tom sehrál můj strýc – otcův bratr Zdeno. Byl

ředitelem firmy, která se specializovala na prodej počítačů. Jeho žena – teta Katka – učila na základní škole, kam jsem chodil. Jednou se mě zeptala, jestli se k nim nechci přijít podívat na nový počítač, který mají. Ani na vteřinu jsem nezaváhal a ještě téhož dne jsem dvě hodiny přešlapoval před jejich domem, než sestřenice přišla ze školy a pustila mě dovnitř k počítači.

Byl to jen Commodore 64, ale když všichni viděli, jak mě nadchl, otec po debatě se strýcem správně usoudil, že by asi bylo rozumné tuhle mou vášeň podpořit, protože počítačům patří budoucnost a jednou by mě mohly živit. Jakmile jsem úspěšně složil přijímací zkoušky do programátorské třídy, byl můj osud zpečetěn – budu programátor, nebo jak se začalo říkat později, softwarový inženýr.

8 První rok na gymnáziu

První rok na gymnáziu byl pro mě do jisté míry šok. Najednou jsem totiž nebyl nejlepším žákem ve všem kromě hudební výchovy, jako tomu bylo na základní škole. Byli tam borci, kteří mě očividně předčili v matematice, fyzice i jiných typech předmětů, například v cizích jazycích. První šok přišel na druhé hodině programování, kdy mě učitelka vyvolala naprosto nepřipraveného. Hned na druhé hodině jsem dostal trojku za ústní zkoušení z předmětu, ve kterém jsem chtěl vynikat – z programování. Do té doby pro mě bylo něco takového nemyslitelné. Rychle jsem pochopil, že tohle nebude taková brnkačka jako na základní škole, kde mi stačilo o přestávce před hodinou nahlédnout do toho, co jsme se učili minule, a bohatě to stačilo na samé jedničky.

Tady se muselo makat. Na každou hodinu se pořádně připravit, alespoň natolik, aby mi případné vyvolání nebo nečekaná písemka neublížily tak, že už nebudu moct mít z předmětu jedničku na vysvědčení. V prvním pololetí jsem mířil na samé jedničky, ale učitelka dějepisu mi cíl změnila. Když jsem se ke konci pololetí přihlásil ke zkoušení s tím, že chci jedničku, protože usiluji o samé jedničky, setřela mě poznámkou, že samé jedničky mívají na gymnáziu jen dívky a u chlapců to není normální. Od té doby jsem to se známkami tolik nehrotil a skončil s jedinou dvojkou ze zeměpisu, kde jsem pokazil jakousi poslední písemku.

Ke konci prvního pololetí jsme byli se třídou na lyžařském výletě. Ve třídě jsme měli jen tři dívky. Puberta propukla naplno a zapalovala se mi lýtka – bylo mi čtrnáct let. Já a ještě jeden spolužák – Peťo – jsme vyrazili za stejnou spolužačkou. Peťo měl víc štěstí než já a začali spolu chodit. Vztekem a frustrací jsem myslel, že puknu. Nemohl jsem dělat nic. Alespoň ne fyzicky. Svou zlobu a vztek jsem tak obrátil dovnitř. Usilovně jsem si představoval a vizualizoval, jak Peťovi sama od sebe vybuchuje hlava. Nikdy bych mu navenek nic neudělal, ale tohle byl způsob, jak se nějak vyrovnat s neúspěchem. Nevím, jestli moje silná vizualizace Peťovi nějak ublížila, nebo ne, ale faktem je, že se mu po letech narodil syn s autismem. Stalo se to však až u jeho druhého dítěte, takže doufám, že za to opravdu nijak nemůžu. Peťovi jsem to jednou připomněl na srazu spolužáků – nezdálo se, že by si to nějak spojoval a viděl v tom přímou souvislost. Píšu to víceméně proto, aby moje zpověď byla úplná.

Další věc související se zapalujícími se lýtky a tím, jak špatně jsem z tohoto hlediska zvládal pubertu, se odehrála u babičky. Nastalo krátké období, kdy jsem měl sklon mírně obtěžovat sestřenici, přestože jsem věděl, že se za to jednou budu stydět. Takovou hloupost sem píšu proto, že mě tíží svědomí, a jako určitou formu omluvy. Naštěstí to trvalo velmi krátce. V té době jsem začal chodit s Katkou – moje hormony dostaly jiný, legitimnější cíl – a potom už bylo víceméně všechno v pořádku.

Vztah s Katkou trval 10 let – od 14 do 24 let. Díky Katce jsem prožil 10 let v ukázkovém vztahu. Katka měla na věci spojené se vztahem velmi konzervativní pohled – nikdy jsme si nebyli nevěrní. Myslím si, že jsem svou povahou o něco svobodomyslnější, než jak měla tyto věci nastavené ona. Katka vnímala sexualitu jako něco, co má být výhradně věnováno jednomu člověku. Takový pohled vychází z tradičního konzervativního pojetí vztahů a předkládá se jako vzor hlavně proto, že minimalizuje vznik konfliktů ve společnosti. Nesesmilníš je koneckonců jedno z přikázání Mojžíšova desatera. Takové věci jako nemanželské děti byly až dosud chápány jako stigmatizující následky překročení morálních pravidel. Že

tomu tak dosud bylo, je opět jedním z důsledků boje o omezené zdroje. Nemanželské nebo nevlastní dítě je totiž neustálým zdrojem problémů v jakémkoli vztahu, od narození až do smrti manželů – a dokonce i po ní, prostřednictvím peripetií kolem dědického řízení. Podle mě by sexualita měla člověku v rozumné míře přinášet především radost.

Pokud se vyřeší problém skutečně spravedlivého rozdělování zdrojů ve společnosti – tedy pokud přestane existovat odvěký problém spojený s bojem o zdroje –, pohled většiny společnosti na sexualitu se mnohem více liberalizuje. V moderní rozvinuté společnosti bude tolik blahobytu, že jakýkoli strach o majetek a zajištění přestane dávat smysl.

Tradiční konzervatismus zkrátka stojí na předpokladech, které se budou v blízké budoucnosti měnit, a takový pohled už nebude aktuální. Myslím si, že výhradní věnování času rodině při výchově dětí bude ve společnosti i nadále hrát důležitou roli. Jakmile však děti dorostou do rané dospělosti a budou už chápat, jak vztahy fungují, je podle mě celoživotní setrvávání v jednom vztahu v rozporu s lidskou povahou. Zvlášť vezmeme-li v úvahu, že díky pokroku v medicíně budou lidé s velkou pravděpodobností žít neomezeně dlouho.

Abych to tedy uzavřel – má-li pár malé děti, je společensky žádoucí, aby je vychovávali oba rodiče, a bylo by dobré, kdyby na rodičích bylo vidět, že se mají rádi. Dítě musí cítit, že je plodem a ztělesněním lásky mezi dvěma lidmi, kteří na sebe jeho početím vzali poměrně velký závazek. Ale něco takového, co se nyní slibuje při svatbách v kostele – „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj“ až do konce života –, příliš omezuje a neodpovídá lidské hravé povaze. Přirozeným důsledkem změny světového řádu směrem ke spravedlivému rozdělování zdrojů bude proměna i v této oblasti.

9 Pohřeb otcovy matky

Za mých gymnaziálních let zemřela otcova matka – moje druhá babička, z otcovy strany. S ní jsem si nebyl tak blízký jako s maminčinou maminkou. Na pohřbu jsem otce bedlivě pozoroval. Vzal jsem si do hlavy, že pokud ho její smrt hluboce zasáhla, udělám všechno pro to, abych ji zvrátil, přestože už byla několik dní mrtvá. Otec si všiml, že ho upřeně sleduji, a vtom uronil slzu. Víc jsem nepotřeboval. Veškerou svou psychickou energii jsem soustředil na to, aby se babička probrala. Svým vědomím jsem ji tak intenzivně přivolával zpátky, až jsem znovu málem omdlel. Musela mě podpírat teta, která stála vedle mě.

Tehdy jsem získal svou první opravdu drsnou zkušenost se smrtí – zdálo se, že není v mých silách něco takového zvrátit, i kdybych sebevíc chtěl. O několik let později, krátce poté, co jsem se rozešel s Katkou, za mnou přijeli spolužáci z vysoké do Prahy, kde jsem tehdy žil. Byli jsme v nějakém baru, kam se přišla pobavit skupinka tří dívek. Jedna z nich se jmenovala Karolína – stejně jako moje zesnulá babička. Nad jejím jménem jsem vůbec nepřemýšlel, ale když jsem otci zmínil, že randím s Karolínou, zůstal jako opařený. Tehdy mi došlo, že velmi dobře věděl, co jsem si tenkrát na pohřbu umínil, a vztah s potenciální Karolínou Boškovou považoval za jakési naplnění mého předsevzetí. Já jsem si s ní s takovým záměrem vůbec nezačínal. Vztah nakonec vyšuměl. Mně z toho zůstalo ponaučení, že pravděpodobně nemohu zvrátit věci jako smrt blízkého člověka, ale psychické úsilí vynaložené v danou chvíli se možná projeví později neočekávaným způsobem a určitým způsobem se mi vrátí jako bumerang.

10 První programátorské projekty

V prvním ročníku, když jsem se naučil základy Pascalu, jsem se vrhl na první projekt – program, ve kterém se dalo myší kreslit na plátno podobně jako v Paintbrushi ve Windows.

Zbastlil jsem první verzi, která obsahovala snad všechny začátečnické chyby, jakých se programátor může dopustit. Tehdy jsem ještě nevěděl, co jsou procedury a funkce, takže všechno bylo naházené v hlavní smyčce programu. Zkrátka naprostá katastrofa. Když jsem potřeboval zařídit ukládání toho, co uživatel v programu nakreslil, do souboru, musel jsem požádat o pomoc Árona – spolužáka z vyššího ročníku. Když ten bordel uviděl, vytvořil mi první funkci pro ukládání a druhou pro načítání ze souboru. Když mi to vracel hotové, poznamenal: „A nauč se, jak se dělají procedury a funkce.“ Áron můj programátorský život později ještě výrazně ovlivnil. Společně se šikovnými spolužáky ze své třídy totiž dokázal vytvořit první slovenskou adventuru – počítačovou hru, která se normálně komerčně prodávala. Kolem něj vzniklo celé centrum programátorů, grafiků a scenáristů, kteří se snažili jeho úspěch napodobit. S Tiborem a s pomocí dalších spolužáků jsme to dotáhli do fáze, kdy jsme měli hotový animační engine v grafice SVGA (640 × 480) s 256 barvami. To znamená, že na obrazovce bylo pozadí, po kterém se dalo posouvat, a v popředí byly umístěné postavičky vojáků a tanky. Na obojí bylo možné kliknout a ukázat, kam se má postavička nebo tank přesunout. Po zadání příkazu figurka odpochodovala na požadované místo. Přitom jich mohlo pochodovat několik najednou a nevstupovaly do zakázaných oblastí, které měly podobu uzavřených polygonů. Tibor pomocí Dijkstrova algoritmu naprogramoval hledání nejkratší cesty mezi dvěma libovolnými body tak, aby figurka nevstoupila do zakázané oblasti ohraničené polygonem. V té době ještě neexistovala žádná jiná hotová hra s rozlišením SVGA. Bylo tomu tak proto, že do té doby neexistoval programovací jazyk, který by umožňoval uložit do jedné proměnné více než 64 KB dat. To stačilo pouze na rozlišení 320 × 200 s 256 barvami. Ve Watcom C/C++, v němž jsme to po Áronově vzoru vytvořili, už to možné bylo.

Tohle naše veledílo mělo daleko k něčemu s komerčním potenciálem, ale velmi mi pomohlo při získávání budoucích zaměstnání. Kdykoli jsem to někomu ukázal, reakce byly typu: „Tebe bude u nás škoda, měl bys pokračovat v tomhle.“ Zdrojové kódy hry mám dodnes schované, a když mám slabou nebo těžkou chvilku, spouštím si ji, abych si připomněl, že věci nemohou být tak zlé, jak se možná právě zdají, když jsme byli s Tiborem tak šikovní už ve 14 letech.



11 Ekonomická univerzita

Při rozhodování, na kterou vysokou školu po gymnáziu zamířím, hrálo samozřejmě hlavní roli programování. Byly tu technicky zaměřené školy, například Fakulta elektrotechniky a informatiky (FEI) Slovenské technické univerzity, nebo dokonce přímo MatFyz. U přijímacích zkoušek na MatFyz se ukázalo, že moje matematické nadání není natolik výjimečné, abych se na té škole netrápil. Chválabohu jsem neudělal ani přijímačky. Později jsem se několikrát setkal s lidmi, kteří MatFyz nezvládli a nakonec skončili třeba na Ekonomické univerzitě, a pokaždé jsem byl vděčný, že jsem nedopadl podobně a vybral si správnou školu hned napoprvé. Na FEI mě díky výsledkům z gymnázia přijali bez přijímacích zkoušek. Nechtěl jsem tam však jít, protože první rok byl dřina zakončená velkým sítem, kterým neprošly desítky procent prváků. Při volbě Ekonomické univerzity mě dost ovlivnil Tibor, který na ni mířil od začátku. Mně začala připadat jako dobrá volba zejména poté, co jsem zaslechl pár vtipů – prý je to tramvajová škola a nedokončí ji jen ten, koho v Bratislavě přejede tramvaj. Znamenalo to, že při studiu pravděpodobně budu stíhat i pracovat, což se později ukázalo jako velmi moudrá a správná úvaha.

K velmi dobrým výsledkům u přijímacích zkoušek mi dopomohl kamarád, který je dělal ve stejný den a seděl v lavici přede mnou. Podařilo se mi od něj opsat poslední tři příklady z matematiky, které jsem nestihl ve stanoveném čase vypočítat. Tehdy jsem si poprvé vážněji uvědomil, že důležitější než mít nějaké schopnosti je mít dobré vztahy s lidmi, kteří je mají. A potom využít síťové efekty takových známostí. Na školu bych se dostal i bez tohoto malého podvodu, ale neskončil bych v pořadí výsledků tak vysoko a později bych na koleji nedostal pokoj se spolubydlícími, s nimiž jsem nakonec bydlel.

Už v prvních týdnech školy jsem se začal rozhlížet po nějaké práci. Internet byl tehdy na Slovensku v podstatě v plenkách, ale díky e-mailové adrese, kterou mi na univerzitě přidělili, a přístupu k internetu ze školních učeben jsem si rychle domluvil pohovor s jedním člověkem z banky Slovenská sporiteľňa. Když jsem přišel na pobočku banky a dostal se k němu do kanceláře, všechno proběhlo mimořádně hladce. Stačilo mu ukázat můj projekt s pohyblivými vojáky a tankem a všechno bylo jasné. Okamžitě mě vzal do budovy firmy Asset, která tehdy bance Slovenská sporiteľňa dodávala bankovní informační systém. Zavedl mě za vedoucím projektu Cenné papíry, Julem Petrenkem. Julo byl o něco mladší než můj otec a hned jsme si padli do oka. Když jsme vstoupili do jeho kanceláře, měl nohy na stole a byl celý zasviněný od dýňových semínek, která během mého pohovoru bez jakýchkoli rozpaků nepřetržitě louskal. Člověk ze spořitelny mu pověděl o mém projektu s vojáčky a skončilo to tím, že jsme si plácli. Dostal jsem asi 700stránkovou příručku k databázovému systému Oracle s tím, že se ukážu příští týden, až si ji projdu. Julo mi začal říkat mladý muži a já jemu Júlie. Měl jsem podezření, že se mu to moc nelíbilo, ale neměl na výběr; po tom, co jsem viděl na pohovoru, to k němu prostě nějak sedělo.

První semestr na univerzitě byl o tom, že jsem zkoušel, nakolik je skutečně nutné chodit na přednášky – někteří přednášející to vyžadovali, u jiných stačilo chodit jakžtakž připravený na povinná cvičení. To, že jsem pracoval ve firmě dodávající informační systém největší slovenské bance, se ukázalo jako obrovská výhoda. K zápočtu z informatiky bylo třeba připravit jednoduchý databázový projekt, na němž se měly předvést základy normalizace a návrhu databází. Projekt jsem měl hotový asi za 1,5 hodiny – jmenoval se Správa portfolia cenných papírů. Pěkně jsem si nakreslil tabulky – tabulku portfolií, typů cenných papírů, vztahy M : N mezi klientem, portfoliem a seznamy vlastněných cenných papírů. Když

jsem to odevzdával, všichni jen koukali. Vyučující na cvičení se mě zeptal: „A víte vůbec, co je portfolio?“ Řekl jsem mu, že pracuji pro firmu, která vytváří informační systém pro banku Slovenská sporiteľňa. Na projektu Cenné papíry. Chvíli zůstal s otevřenými ústy – přece jen prvák, který se dokázal takhle zaměstnat a stíhal školu i takovou práci, asi nebyl běžným zjevem.

První zkouškové období bylo také zkouškou toho, co si můžu dovolit. Mým cílem bylo omezit učení na minimum, dostat alespoň trojku a věnovat co nejvíce času práci. Julo mě v tom popichoval – tvrdil, že jeho známí, kteří studují ekonomku, věnují přípravě na zkoušku nanejvýš tři dny. Namítal jsem, že je to moje první zkouškové období a nerad bych je podcenil. První zkouška hned po Vánocích byla z klíčového předmětu – Všeobecná ekonomická teorie, VET. Byl to velký strašák všech prváků. Naštěstí jsem na něj měl přednášející, která byla asi tou nejlepší volbou – člověk sice musel něco umět, ale když to prokázal, neodešel bez známky alespoň za tři. Po Vánocích jsem se vrátil na kolej v dobré náladě, naučený, a večer před zkouškou jsem to jednoznačně viděl na jasné vítězství. A také to tak dopadlo. Bylo to za jedna. Vytáhl jsem si sice asi tu nejlehčí možnou otázku – vztah poptávky, nabídky a ceny na volném trhu. Zkoušející poznamenala, že hned na úvod a taková lehká otázka. Na to jsem jí řekl, že si tedy vytáhnu jinou. Zasmála se, řekla, že štěstí přeje připraveným a ať to nechám být.

Moje druhá zkouška už takovou procházkou růžovým sadem nebyla. Byl to Úvod do práva. Učila ho poněkud náladová přednášející, která rozdávala trojky i za to, že si člověk na něco z otázky matně vzpomněl, ale klíčové bylo nedat najevo, že má naděláno v kalhotách. Při prvním pokusu jsem ji ještě neměl přečtenou, a tak jsem nedostal ani tu trojku. Jak zkouškové pokračovalo a přibývalo úspěšných pokusů, hovořil jsem o zkoušce z práva s několika spolužáky. Slyšel jsem příběhy o tom, jak si den před zkouškou přečetli skripta a trojku bez problémů dostali. Přemýšlel jsem, v čem může být ten trik – a pak mi to při vyprávění jednoho spolužáka došlo. Povídal mi, jak se s ní bavil o své práci. Prostě ho vnímala jako rovnocenného člověka; tím rozhovorem jako by se vymanil z role studenta, který prosí o známku, a dal jí najevo, že jsou si ve skutečnosti rovni. S tímto ponaučením jsem šel na zkoušku znovu. Řekl jsem jí, co jsem k vytažené otázce věděl, ale dával jsem si pozor, abych ani v náznaku neprozradil, jak moc mi záleží na tom, abych odešel se známkou. Tvářil jsem se, že je mi to víceméně jedno, a to nakonec zabralo. Byla to jedna ze známek, které jsem získal spíše psychologickým rozborem zkoušejícího než vědomostmi. Naučit se všechno z přibližně 400stránkových skript k právu pro mě byl poměrně těžký úkol, protože mě je nebavilo ani číst, natož se je učit. Takových zkoušek, při nichž hrálo poznání zkoušejícího důležitou roli, bylo později ještě víc, ale tohle byl první potenciálně poměrně velký problém v prvním ročníku, na němž jsem se hodně naučil do budoucna.

První vysokoškolské léto jsme s Katkou strávili na jedné koleji poblíž mé práce. Postupně jsem začal vydělávat víc, než tehdy vydělávali oba moji rodiče dohromady. Hodně jsem získal i tím, že jsem si založil živnost a optimalizoval daně a odvody. Namísto možných 50 % na daních a odvodech, které se tehdy platily za běžného zaměstnance v hlavním pracovním poměru, jsem odváděl podstatně méně – možná kolem 25 %. Zůstávalo mi tak mnohem víc peněz v čistém a do konce vysoké školy jsem měl našetřeno dost na to, abych si za hotové koupil první třípokojový byt v Nitře. Byt mám dodnes a tvoří podstatnou část mého majetku, protože od jeho koupě (2002) do dneška (2025) jeho cena vzrostla více než 6krát.

Při práci v Assetu jsem zažil něco, co mi ukázalo, jak se správně chovat ke svým zaměstnancům a jak zdánlivě neřešitelnou věc obrátit ve prospěch celého týmu. Pracovali jsme na projektu, který měl klientům banky nabídnout produkt umožňující spořit si v cenných papírech v portfoliu a současně investovat přebytečné peníze, jež zrovna nebyly vložené do cenných papírů, do termínovaných vkladů s výhodnějším úrokem, než byl běžný. Bylo to myslím v období kolem voleb, kdy si žádný zaměstnanec spořitelny netroufal podepsat Assetu převzetí takového projektu, protože všichni čekali, jak volby dopadnou. Za spořitelnu s námi na straně zákazníka komunikoval mladý člověk, pravděpodobně jen o něco starší než já. Jako oficiální důvod nepřevzetí projektu uvedli nedostatek času na testování. A já, naivní a bez znalosti širších politických souvislostí, jsem si s tím mladým úředníkem ze spořitelny domluvil oběd s tím, že mu nabídnu pomoc s testováním – což by mělo pomoci k oficiálnímu převzetí projektu. U oběda mi vysvětlil, jak se věci ve skutečnosti mají. Když se Julo dozvěděl, že jsem s ním byl na obědě, nastal takový rozruch, že jsem se nestačil divit. Přesné podrobnosti si už nepamatuji, ale Julo mě tehdy vzal na oběd s majitelem Assetu Chrenkem. Chrenko nějakou dobu patřil či patří podle Forbesu mezi nejbohatší Slováky. Soudě podle následných událostí dostal Julo od Chrenka zjevně příkaz, že projekt musí být předán za každou cenu. Nevím přesně, co se v pozadí dělo nebo nedělo, ale šokovalo mě, že bezvýznamný student, který do něčeho šťouchne jako naivní idiot, může způsobit takové zemětřesení. Následující týdny měl Julo těžkou hlavu plnou projektu. Nakonec se jej však po jistých peripetiích podařilo úspěšně předat. V pozadí se muselo odehrát něco, co se ke mně nedoneslo – jinak si to neumím vysvětlit. Je ale možné, že bez mého naivního pokusu problém vyřešit by se celá ta lavina událostí nespustila. Odnesl jsem si z toho ponaučení, že i ten nejbezvýznamnější člověk na projektu může dělat zázraky. Od té doby nepodceňuji žádného člena svého týmu, protože ti, kteří zdánlivě tahají za kratší konec, mohou nakonec rozhodnout o nejdůležitějších věcech. Ti, kdo se na projektu jeví jako méně důležití, do jeho úspěchu často ve skutečnosti vkládají svou mysl v tom smyslu, že mnohem silněji ovládají prvky reality související s úspěchem projektu.

Druhé vysokoškolské léto jsem trávil na koleji v Horském parku, která patřila Ekonomické univerzitě – tam, kde jsem bydlel i během školního roku. V práci jsem měl novou kolegyni Ľudmilu, která rovněž vystudovala ekonomku. Byla docela šikovná, ale nejvíce mě na ní překvapovaly přesahy do oblastí, do nichž bych sám asi jen tak nezabloudil. Byla trochu ulítlá na temnější gotickou hudbu, ráda se oblékala do černého, ale nedělalo jí problém nasadit si sytě modrou paruku a přijít v ní do práce. Ľudmila mě upozornila na dílo jistého Františka Bardona, který o sobě rád slýchal, že je bílý mág, a napsal několik knih, jež měly být jakýmsi praktickým návodem, jak se stát skutečným mágem. Bardona prý nejprve v Německu věznili nacisté a později na Slovensku komunisté. Ze zvědavosti jsem si některé jeho knížky přečetl. Některé věci, které v nich popisoval, byly docela inspirativní – vysvětlení toho, jak určité věci fungují. Když jsem zkoušel některá cvičení, která doporučoval – například soustředit se na to, aby si člověk hlídal myšlenky a na nic nemyslel –, rychle jsem zjistil, že takové experimenty spíš škodí, než prospívají. Po několika pokusech na nic nemyslet jsem totiž začal pozorovat, že se mi hůře soustředí na práci – a to pro mě byla červená čára, kterou jsem nehodlal překračovat. K dalším věcem, které doporučoval, patřilo například vytvořit si amulet – mít nějaký oblíbený předmět, který měl být na noc uložený na obtížně přístupném místě, například vysoko na skříni. Člověk se měl každou noc přinutit vstát a předmětu se dotknout. Měla se tak hromadit energie, kterou na to vstávání uprostřed noci vynaložil, a předmět se měl

stát jakýmsi jeho osobním amuletem nabitým pozitivní energií. Nikdy jsem to nezkoušel, ale z popisu mi připadalo docela pravděpodobné, že si člověk tímto způsobem opravdu může vytvořit předmět nabitý pozitivní energií. Určitě si to přinejmenším mohl myslet, a to mohlo docela stačit, aby předmět takové vlastnosti měl. Na Bardona jsem zcela zanevřel, když jsem na jednom internetovém fóru našel zpověď člověka, který se jeho návodem řídil a přiznal, že v bílé magii nedokázal dosáhnout vůbec ničeho. Provádění těchto cvičení jsem začal považovat za ztrátu času. Nedávno jsem viděl takové srovnání – mapu světa, jak jej viděli lidé ve starověku a antice: uprostřed Středozemní moře a kolem něj něco, co vzdáleně připomínalo země, jak je známe dnes, oproti moderní mapě světa. Jako by se malé dítě pokoušelo zpaměti nakreslit, co vidělo na skutečné mapě. Přesně tak na mě ve srovnání s moderní vědou působily Bardonovy poznatky o fungování věcí. Magií moderní společnosti je věda, která postupně zjemňuje a zpřesňuje mapu poznání, již máme. Byl to však inspirativní experiment, přečíst si, jak fungování přírody viděl člověk před necelými sto lety.

12 Léto v Americe

Léto 2000 jsem netrávil jako obvykle v práci. S Katkou jsme si prostřednictvím programu Work & Travel zařídili letní pracovní pobyt v Americe. Společně jsme pracovali v úklidové četě ve vodním parku Noah's Ark ve Wisconsin Dells – turistickém městečku nedaleko Madisonu, hlavního města Wisconsinu.

Poznat Ameriku z pohledu brigádníka v parku byl zážitek na celý život. Než jsem Ameriku doopravdy navštívil, myslel jsem si, že se tam jednou přestěhuji a naplno rozvinu svou kariéru, protože jsou tam pro to nejlepší podmínky. Po tomhle létě jsem však věděl, že zůstat v Evropě pro mě bude mnohem pohodlnější. Nelíbila se mi tam už tak základní věc jako uspořádání ulic. Všechno na mě bylo příliš široké a otevřené. Žádné centrum města s úzkými útulnými uličkami jako v Evropě. Necítil jsem se tam dobře. K pohodě příliš nepřispívala ani Katka, která byla poprvé v životě na delší dobu pryč od rodiny a velmi špatně to snášela. Hned na začátku pobytu se mi po hádce o tom, jestli se otočíme na podpatku a okamžitě pojedeme domů, na nějakou dobu ztratila. Lítal jsem po celém Wisconsin Dells na kole jako blázen a představoval si, co mi asi řeknou její rodiče, až jim oznámím, že se mi prostě uprostřed Ameriky ztratila. Stresová situace jako prase. Chvíli jsem si vážně myslel, že ji někdo unesl nebo co. Nakonec jsem ji našel, jak se spokojeně houpe na houpačkách nedaleko domu, kde jsme dostali ubytování.

Ten den si však moje pocitová karma připsala do té doby nejsilnější zápis v životě. Na chvíli jsem skutečně věřil, že se stalo něco velmi zlého. Něco podobného se později přihodilo i Katce, když jsme už byli rozejití a pracovala jako au-pair v Londýně. Chvíli tam ve stejném stresu hledala děti, které jí svěřili.



V pracovním nasazení ve vodním parku Noah's Ark ve Wisconsin Dells



S Katkou v den volna ve Wisconsinu

13 První setkání s myšlenkou Viditelných peněz – dílo Neala Donalda Walsche

Někdy na přelomu tisíciletí jsem si přečetl sérii knih amerického spisovatele Neala Donalda Walsche – Hovory s Bohem 1–3. Jsou to výjimečné knihy – autor v nich rozebírá prakticky každou oblast lidského života. Některé v podstatě ontologické popisy toho, jak fungují mechanismy mezi člověkem a Bohem, považuji za největší a nejpropracovanější dílo v této oblasti, jaké jsem kdy četl. Ten člověk je náboženský génius. Hned v úvodu první knihy rozebírá základní ontologické principy, které jsem znal z vlastních úvah, ale nikde jinde jsem je neviděl takto pohromadě a srozumitelně formulované.

Čistokrevný ateista jeho dílo pravděpodobně zcela nedocení, protože jazyk, jímž je psáno, nepracuje s věcnými pojmy, ale často používá pojmy jako jsoucno – kterému navíc připisuje lidské vlastnosti, například že jsoucno chtělo poznat samo sebe atd. Mně však při čtení všechno dokonale zapadlo do sebe. Hned na začátku rozebírá například tak jednoduchou a přínosnou věc, jako je správný způsob modlitby. Správná modlitba vypadá tak, že člověk ve svém nitru poděkuje Bohu za věci, které se mu už přihodily. Tím, že vyjádří vděčnost za něco, co se už stalo, vlastně uskuteční smysl života. Uzná totiž to, co existuje, v podobě, v jaké se to stalo – potvrdí, že to, co se dělo, bylo dobré. A to je ta správná hudba pro Boží i lidské uši. Pokud někdo v modlitbě vyslovuje nějakou podmínku – například chléb náš vezdejší dej nám dnes –, vlastně říká, že může nastat i situace, kdy se nám z nějakého důvodu toho chleba nedostane. Je to, jako by Vám vlastní dítě každý den připomínalo, že potřebuje jíst. To přece není třeba výslovně říkat – každému zodpovědnému rodiči je to jasné. Celkově mi modlitba Otčenáš připadá spíš jako něco vytvořeného lidmi, kteří se snažili svou lidskou optikou nějak uchopit vztah s Bohem. Sporných věcí je v ní více – například už jen skutečnost, že Bůh přece není výlučně na nebesích.

Druhá kniha z trojice se zabývá také lepším společenským systémem. Asi bude nejlepší kousek knihy ocitovat:

„Tohle není návrh, ale výzva. Vyzývám vás, abyste zahodili všechny peníze, všechny bankovky i mince, všechny národní měny a abyste začali úplně od začátku. Zaveďte mezinárodní měnový systém, který bude naprosto otevřený, kontrolovatelný a průhledný. Zaveďte celosvětový kompenzační systém, který bude vydávat kredity za vykonané služby a debety za použité služby a spotřebované zboží. Všechno by bylo vedeno v evidenci. Zisky z investic, dědictví, výhry v loterii, platy a mzdy, spropitné – prostě všechno. Nic by se nedalo koupit bez kreditů. Neexistovala by žádná jiná měna. Všechny finanční záznamy by byly přístupné každému. Říká se, že podle bankovního konta poznáte člověka. Tento systém se tomu přibližuje. Lidé by o sobě věděli mnohem víc, než vědí dnes. Nejenže byste věděli víc jeden o druhém, ale věděli byste víc o všem. Věděli byste, kolik platí a utrácejí korporace – jaké jsou jejich výrobní i prodejní ceny. (Umíš si představit, co by dělaly takové korporace, kdyby na veškeré zboží musely dávat dvě ceny? Srazilo by to ceny, nebo ne? Oživilo by to konkurenci a posílilo poctivý obchod? Důsledky tohoto systému si ani neumíš představit.) Převody účtů by byly okamžité a naprosto viditelné a průhledné. To znamená, že kdokoli by mohl kdykoli nahlédnout do finančních záznamů kteréhokoli jednotlivce nebo korporace. Nic by nebylo tajné. CKS by srážel deset procent ze všech výdělků a zisků lidem, kteří by o takovou srážku dobrovolně požádali. Nebyly by žádné daně, které by bylo možné obcházet. Jelikož by

všechny záznamy byly otevřené, každý by věděl, kdo odevzdává deset procent svých zisků ve prospěch celé společnosti. Z těchto dobrovolných srážek by se platily všechny státní a sociální programy. Celý systém by byl velmi jednoduchý a průhledný." S tím by nikdo nesouhlasil. „Samozřejmě, že ne. A víš proč? Protože takový systém by každému znemožnil dělat cokoli, co by nechtěl, aby se dověděli druzí. Ale proč byste něco takového chtěli dělat? Řeknu ti proč. Protože žijete ve společnosti založené na názoru, že je naprosto přirozené, že ‚přežívají jen ti nejsilnější'. Kdyby byl hlavním cílem vaší společnosti důstojný život všech (jako je tomu ve všech opravdu osvícených společnostech), pak by vaše potřeba tajnůstkářství a pokoutních praktik zmizela. Uvědomuješ si, kolik korupce by takový systém odstranil? Tajemstvím úspěchu takového systému je viditelnost a průhlednost." Úžasná myšlenka. Naprostá průhlednost ve finančním jednání. Snažím se přijít na něco, proč by to bylo špatné, ale nic mě nenapadá. „Samozřejmě, že ne, protože nemáš co skrývat. Ale umíš si představit, jaký povyk by strhli bohatí a mocní tohoto světa, kdyby věděli, že každý nákup a každý prodej, každé obchodní rozhodnutí a dohoda – že všechno je přístupné každému, kdo o to má zájem? Řeknu ti tohle: Nic nevede k poctivosti rychleji než průhlednost a viditelnost. Viditelnost je jiným slovem pro pravdu. Poznej pravdu, a pravda tě osvobodí. Vlády, mezinárodní korporace a mocní lidé tohoto světa si to velice dobře uvědomují a proto nikdy nedopustí, aby jakýkoli politický, sociální nebo ekonomický systém byl založen na pravdě. V osvícených společnostech nejsou žádná tajemství. Všichni vědí, co ostatní vlastní, kolik vydělávají, jaké daně platí; všichni vědí, co nakupuje a prodává každá korporace a jaké má zisky. Všichni vědí VŠECHNO. Víš, proč je to možné jen v osvícených společnostech? Protože nikdo v osvícené společnosti nechce nic na úkor druhých." To je radikální způsob života. „Radikální to připadá jen lidem v primitivních společnostech. V osvícených společnostech je to naprosto normální." Fascinuje mě myšlenka „viditelnosti" a „průhlednosti". Myslíš, že by bylo možné uplatňovat ji i v dalších oblastech našeho života? Mohla by se stát hlavní zásadou chování v našich osobních vztazích? „Doufám, že ano." A zatím to tak není. „Zpravidla ne. Ne na vaší planetě. Většina lidí má stále co skrývat." Proč? „V osobních vztazích (a vlastně ve všech vztazích) se lidé obávají, že o něco přijdou nebo něco nezískají. A přece ty nejlepší osobní vztahy, a zajisté ty nejlepší vztahy romantické, jsou vztahy, v nichž partneři vědí jeden o druhém všechno. V takových vztazích neexistuje žádné tajemství, žádná nejistota, nic nezůstane nevyřčeno, nic se neskrývá. Nikdo se nesnaží na druhého ‚vyzrát'." Kdyby však každý věděl všechno, co si myslíme… „Zadrž. Nemluvíme o nedostatku soukromí ani o nemožnosti duchovně se vyvíjet. O tom rozhodně nemluvím. Mluvíme o poctivosti a otevřenosti při jednání s lidmi. O tom, že byste vždycky měli mluvit pravdu, že byste ji neměli zamlčovat, když víte, že je třeba ji vyslovit. Mluvím o tom, že byste nikdy neměli lhát ani překrucovat pravdu. Mluvíme o tom, že by všichni lidé měli mít všechny potřebné informace. Mluvím o poctivosti a upřímnosti. To ovšem neznamená, že byste na veřejnosti měli hovořit o svých soukromých věcech. O každé své myšlence, každém názoru, každé vzpomínce, každém nápadu a každé reakci. To by bylo šílenství – nikoli otevřenost. Mluvíme tu o upřímné a otevřené komunikaci. Ale zdá se, že to je překvapující myšlenka." Můžeš to opakovat? „Zdá se, že to je překvapující myšlenka." Měl bys vystupovat v kabaretu. „To přece dělám." Mluvme vážně, tohle je opravdu skvělá myšlenka. Představ si společnost založenou na principu viditelnosti. Myslíš, že by to fungovalo? „Něco ti řeknu. Polovina společenských neduhů by do zítřka zmizela. Polovina všech starostí, konfliktů, zloby, frustrace… Je jisté, že zpočátku by lidé byli nespokojení a rozzlobení, kdyby se konečně dověděli, jak byli podváděni a zneužíváni. Ale během

dvou měsíců by je všechna zlost přešla. Přemýšlej o tom. Myslíš, že bys tak mohl žít? Žádná tajemství. Naprostá průhlednost. Dokonalá viditelnost. A jestliže bys tak žít nemohl, proč? Co před lidmi tajíš? Co nepravdivého jim říkáš? Dovedlo lhaní váš svět do takového stavu, v jakém jej chcete mít? Přinesla vám manipulace (trhu, situací a jednotlivých lidí) nějaký užitek? Je ‚soukromí' skutečně předpokladem společenského a individuálního života? Co by se stalo, kdyby každý mohl vidět všechno? V tom je určitá ironie. Copak nechápeš, že právě proto ses bál prvního setkání s Bohem? Nechápeš, že jsi měl strach z toho, že veškerá přetvářka skončí? Ale nemáš se čeho bát. Nikdo tě nebude soudit, nikdo tě neuvrhne do věčných plamenů pekla."

Když jsem si tuto pasáž poprvé přečetl, okamžitě mi bylo jasné, že taková změna společnosti stojí za to, aby se stala smyslem mého života. Bylo mi jasné, s jakým odporem se myšlenka setká. A bylo mi jasné i to, že díky informatice mám v rukou klíč, kterým lze takovou změnu začít uskutečňovat. Četba Walschových knih mi jednou provždy změnila život. Krátce nato se objevil první projekt, který měl k veřejným financím a jejich správě mimořádně blízko – projekt Státní pokladny Slovenské republiky.

14 Práce pro QBSW – projekt státní pokladny

Po návratu z Ameriky jsem se ještě nějakou dobu pokoušel zařídit si v USA odbornou stáž. Tiborovi se ten rok podařilo získat stáž v jedné IT firmě v Miami. S Katkou jsme se vrátili na Slovensko začátkem září a v polovině září jsem letěl za Tiborem do Miami s cílem najít si podobnou stáž, jakou získal on. Po jistém dohadování s imigrační úřednicí kvůli vízům, jejichž platnost měla za měsíc vypršet, mě nakonec pustili do země. Stáž se mi získat nepodařilo, ale stejně by to bylo marné, protože později jsem se dozvěděl, že na pracovní víza z programu Work And Travel nebylo možné navázat vízy pro odbornou stáž. Ani mi to příliš nevadilo, protože už během pobytu v Americe mi bylo jasné, že to není nic pro mě.

Po návratu na Slovensko jsem se vrátil do Assetu – tentokrát ale na nový projekt, který se jmenoval Dealing. Byla to část bankovního informačního systému, pomocí níž dealeři banky obchodovali na burzách. Úzce souvisela s projektem Cenných papírů, ale zaměřovala se více na mezibankovní obchody mezi dealery jednotlivých bank. Na projektu jsem se seznámil s několika svými vrstevníky, kteří ovšem studovali na FEI. Znovu jsem na vlastní oči viděl, že skloubit poměrně náročnou školu s prací může být dost komplikované. Někteří z nich nakonec z FEIky vyletěli a skončili na Ekonomické. Netrvalo dlouho a od těchto nových kolegů jsem dostal pracovní nabídku. Jeden manažer v Assetu se sebral a odešel pracovat na ministerstvo financí, aby tam připravoval podklady pro tendr na státní pokladnu, který ministerstvo plánovalo v dohledné době vyhlásit. Ten zaměstnanec – budu mu říkat Michal Suchota – se později stal na Slovensku poměrně známým; figuroval v několika známých korupčních kauzách. Suchota byl dost výjimečný zjev – byl asi jen o 4 nebo 5 let starší než já, ale v Assetu měl pověst snad až bezohledného manažera, který vždy dosáhne svého. Lidé, kteří pod ním pracovali, byli pokaždé, když vstoupil do místnosti, jako na trní. Julo mi o něm jednou řekl něco v tom smyslu, že ho používají jako silnou, účinnou zbraň na těžko řešitelné problémy.

Přestože bylo od začátku jasné, že celá nová firma zavání korupcí, po tom, co se v 90. letech dělo na Slovensku, kdy vybuchovala auta podnikatelů a byl unesen prezidentův syn, mi to ve srovnání se zabíjením lidí připadalo jako nevinná šarvátka, která nutně musela vypuknout tam, kde se rozdělovaly větší peníze. Dnes, kdy se takové věci vnímají mnohem citlivěji a morální laťka je nastavena mnohem výše, bych se už zachoval jinak. K dnešnímu pohledu na věc jsem se však musel určitým způsobem dopracovat. Dnes je mi jasné, že morální integrita má nedocenitelnou hodnotu. Myslím si ale, že rozhodnutí dvacetiletého, poměrně nezkušeného studenta, který denně slýchá, jak je celá společnost prolezlá lumpárnami, jak se privatizuje o život a jak v krysím závodě každý myslí především sám na sebe, nelze jednoznačně odsoudit. Ostatně někdy v té době se zrodila i myšlenka projektu transparentních peněz. Práce na státní pokladně měla určitým způsobem blízko k mým plánům na reformu společnosti.

Že způsob, jakým QBSW fungovalo, nebude úplně v souladu s dobrými mravy, mi naplno došlo 11.09.2001. Do QBSW tehdy nějakými cestami dorazila zpráva, že zakázku na Státní pokladnu budeme s velkou pravděpodobností realizovat my. O pár minut později jsme v televizi sledovali, jak padají dvojčata. Bral jsem to jako znamení vesmíru, že pokud budu takto pokračovat, bude následovat zhroucení celého vesmíru. Tehdy ve mně definitivně začalo zrát vnitřní rozhodnutí, že z QBSW postupně vycouvám.

V QBSW jsem ještě stihl pod Suchotou dokončit projekt, na němž jsem založil i svou diplomovou práci. Diplomová práce se týkala tvorby informačního systému pro společnost poskytující služby operativního leasingu aut. Projekt získal Suchota, realizovalo ho však QBSW a já byl spojkou mezi vývojáři z QBSW a zákazníkem. Zákazník se pravděpodobně nikdy nedozvěděl, že projekt ve skutečnosti vyvíjela jakási firma QBSW. Znal jen mě a našeho databázového administrátora, který mu systém instaloval. Lví měrou jsem k získání zakázky přispěl i přímo já – jednoho odpoledne jsem totiž řediteli leasingové společnosti předvedl svůj krásný diagram, na kterém bylo zakresleno, jak bude náš systém komunikovat s okolím firmy. Byl to mistrovský kousek a měl jsem pocit, že výrazně přispěl k tomu, že jsme systém nakonec dodávali my. Celý systém se v QBSW vyvíjel snad něco přes půl roku. Cena jen tak tak pokryla náklady na vývojáře, ale zakázka měla pro QBSW klíčový význam, protože při její realizaci se na skutečném projektu, ještě před Státní pokladnou, zformovaly vývojářské týmy a vyladil se interní framework, v němž se systém vytvářel. Diplomku jsem měl spíchnutou za pár dní – stačilo vzít pár vývojových diagramů a obrazovek, popsat je a bylo hotovo.

15 Rozhovor s Hildou

Následující rozhovor se odehrál mezi mnou a spolumajitelkou Med-artu na zabijačce, kterou uspořádal můj otec. Pamatuji si ho jen v hrubých rysech, některé věty možná zazněly jinak nebo nezazněly vůbec, přesto ho sem v této podobě zařazuji, protože může být pro někoho poučný.

„A co máte vystudováno?“ zeptal jsem se při proplachování střev. „Psychologii,“ odvětila. „Psychologie mi připadá velmi zajímavá,“ pokračoval jsem. „Přesahuje do těch vůbec nejdůležitějších otázek bytí. Lidská psychika je totiž neoddělitelně spjata s vnímáním jako takovým. Přemýšlela jste někdy o tom, jakým mechanismem vůbec může z entity, která je vším, co existuje, vzniknout něco, co je méně než všechno? A co je určitým způsobem oddělené od zbytku?“ Hilda nevěřícně pozvedla obočí. Asi nečekala, že bude při přípravách na zabijačku debatovat o takových věcech. To mě ovšem jen povzbudilo. „Představte si, že jste všechno, co existuje. Nic kromě Vás není. Neexistuje žádná oblast mimo Vás, k níž byste se mohla vztahovat. Jak může taková entita zabavit samu sebe? To, že jsoucnu připisuji touhu pobavit se, podobnou té, kterou má i člověk, není jen tak. V Bibli se na několika místech píše, že člověk byl stvořen k obrazu Božímu. Správnější by tedy bylo říci, že člověk má podobné potřeby jako jsoucno samo. Jak se tedy může zabavit něco, co je vším? Logicky se musí rozdělit na menší části a jako by na chvíli zapomenout, čím ve skutečnosti je. A postupně při této hře na schovávanou překonávat věci, které se zdají být neznámé a cizí. Ale jen proto, že část jsoucna zapomněla, jaký celek předtím tvořila. A toto znovuobjevení přichází s úlevou, jejíž prožívání dává všemu smysl.“

„Myslím si, že studium vědy, jako je psychologie, by správně mělo být mnohem více provázáno například s ontologií – vědou o bytí. Měly by se studovat společně, právě proto, že jednotky bytí obdařené vědomím mají na všech úrovních podobné vlastnosti a potřeby. Ze studia lidské psychologie lze mnohé odvodit o bytí jako takovém. Podle mě je chybou snažit se studovat vnější svět a pomocí zákonů, které v něm najdeme, vysvětlovat naše nitro. To nikdy nebude fungovat. Za základ by se mělo brát lidské vědomí. Skutečnost, že se příroda mimo nás za stejných podmínek chová zdánlivě vždy stejně, je víceméně náhoda – nikoli železný princip, podle něhož bychom měli určovat, co se za všech okolností bude dít.“

„Vezměte si, co se stalo teprve poměrně nedávno – jak padla dvojčata v New Yorku. Všichni konspirátoři světa vybuchli – jasné spiknutí, předem podminovaná budova, kterou někdo vyhodil do povětří. Aby takové spiknutí mohlo fungovat, muselo by se zvládnout něco nepředstavitelně složitého. Jak nepozorovaně podminovat celou budovu? Jak zajistit, aby se nikdo z těch desítek lidí, kteří by to museli zařídit, nikde ani náznakem neprořekl? To je prostě statisticky nemožné. Povím Vám, v čem se dvojčata lišila od běžné budovy. V tu chvíli se na ně prostřednictvím televize dívaly miliardy lidí, kteří čekali, zda se náhodou něco takového nestane. A toto obrovské očekávání, v součtu možná největší v celých dějinách lidstva, mohlo podle mě klidně způsobit, že se stalo to, co se stalo. Přestože pro svou teorii nemám žádný důkaz, připadá mi takové exotické vysvětlení pravděpodobnější než teorie o úmyslném odpálení budovy.“

16 Med-art – civilní služba a zveřejnění článku

Po dokončení vysoké školy bylo třeba nastoupit buď na povinnou vojenskou službu, nebo na její náhradu – takzvanou civilní službu. Otec mi zařídil civilku v Med-artu. Zpočátku měla být jen naoko – oficiálně jsem měl být v Med-artu, ale přitom si dělat svoje věci. Všechno však změnil rozhovor s majitelem Med-artu Jánem Holecem. Když jsem si mu stěžoval na současné peripetie v QBSW, uprostřed rozhovoru si usmyslel, že civilku budu muset absolvovat osobně. Dost mě to zaskočilo, ale nakonec to pro mě byl vítaný odchod z QBSW i ze shonu a stresu kolem projektů, na nichž jsem tam pracoval. Z QBSW jsem podvědomě stejně chtěl vycouvat. V Med-artu mi zadali vytvoření nových firemních webových stránek, které měli pořádně zanedbané. Za dva týdny jsem něco spíchl. Vypadalo to docela k světu, což ovšem vzhledem k dosavadnímu stavu nebylo těžké, a obsahovalo to katalog léků, které Med-art prodával lékárnám, i s jejich aktuálními cenami. Ceny se poloautomaticky přenášely z interního informačního systému do tabulek v MySQL, nad nimiž web běžel, takže byly vždy poměrně čerstvé. Nové webové stránky měly u vedení docela velký úspěch – podařilo se mi tím získat značnou důvěru majitele. Kdo ovšem v Med-artu nerad viděl, že se mi daří, byl šéf informatiků. Viděl ve mně konkurenci a zjevně se bál, že bych ho mohl nahradit.

Med-art jednou za tři měsíce vydával vlastní vnitropodnikový časopis – Medium. Napsal jsem do něj pár článků o virtuální realitě, bezpečném používání internetového bankovnictví a podobných vzdělávacích tématech. V té době jsem však připravoval článek, jehož zveřejnění otřáslo mým životem natolik, že ho na dlouhá léta nasměrovalo úplně jinam, než jsem si představoval.

Už nějakou dobu předtím mi v jakémsi rádoby týdeníku pro intelektuály Domino fórum vyšel článek s titulkem „Informační technologie, konečně cesta k nové společnosti?“ V podstatě jsem v něm nastínil vizi společnosti, o které jsem četl ve Walschově díle. Přidal jsem k ní několik vlastních pohledů a věcí, které jsem věděl například o Státní pokladně a dalších aktuálních tématech. Přímo v tomtéž čísle vyšla i reakce na můj článek – autor se, myslím, jmenoval Matej Šuster a celou myšlenku tam samozřejmě zcela povrchně shodil. Na některé jeho výhrady se přitom dalo při troše hlubšího zamyšlení velmi snadno odpovědět. Rozhodl jsem se tedy, že na jeho reakci napíšu vlastní odpověď a zveřejním ji na portálu deníku sme.sk.

Když článek vyšel, druhý den jsem seděl u počítače v Med-artu a reagoval na komentáře, které mi k němu lidé napsali. Ve svých odpovědích jsem ale dost ujel – některé diskutující jsem zbytečně urazil, protože si dovolili pochybovat o mém „geniálním“ plánu, jak spasit svět. Když jsem si ty své odpovědi na komentáře ostatních po pár dnech přečetl, nejraději bych se hanbou propadl. Silně z nich čišel 24letý usmrkanec, kterému se v životě zjevně dařilo všechno, na co sáhl, a který si byl svými plány nezdravě jistý. Měl jsem pocit, že jsem těmi komentáři jednou provždy zmařil své plány na změnu světa. V mých očích stačilo komukoli ukázat moje reakce a každému muselo dojít, že jsem debil, a ne geniální reformátor světa, který konečně přináší změnu, jež bude opravdu fungovat a definitivně změní to, jak se lidé k sobě chovají. I po letech mám problém ty komentáře po sobě číst, ale v zásadě šlo jen o poměrně malý úlet, který se s tím, co jsou dnes někteří lidé schopni v komentářích napsat, nedá srovnávat. Tehdy jsem si to ovšem nemyslel. Úplně jsem sám sebe vyšachoval ze hry. K tomu se ještě přidalo, že jsem se článkem pochlubil šéfovi informatiků v Med-artu. Ten situace využil a pravděpodobně barvitě vylíčil mou společenskou

revoluci majiteli Holecovi. Některé moje reakce zpochybňovaly kapitalismus jako takový a měl jsem tam poznámky typu: „Běž ke své lékařce a nech si předepsat lék, uvidíš, jak dokonalý je kapitalismus.“ To se majiteli firmy distribuující léky samozřejmě nemohlo líbit.

Ze dne na den mě proto z oddělení informatiky přeřadili do skladu, kde jsem místo tvorby webových stránek vychystával léky podle objednávek.

Obrovská frustrace z toho, jak jsem zklamal sám sebe – v podstatě pocit, že jsem jediným článkem a několika komentáři kolosálně zničil všechny své budoucí plány –, spolu s takovými drobnostmi, jako bylo přeřazení na podřadnou práci, které mi také na náladě nepřidávaly, způsobily, že jsem ze dne na den začal všechno vidět v těch nejčernějších barvách. Natolik, že jsem neviděl důvod dál žít, a nechybělo mnoho, aby to skončilo špatně. V podstatě jsem si silně přál na místě zemřít. Tak silně jsem odmítal podle mého názoru úplně zpackanou realitu, až se mi podařilo vědomě omdlít. Intenzivně jsem se vědomě soustředil na svou první signální soustavu, až se mi skutečně podařilo vůlí se vypnout. Myslím si, že někam sem sahají počátky mých pozdějších problémů s roztroušenou sklerózou. Pravděpodobně se mi podařilo přepnout ve vlastním těle vypínač, který způsobil, že tělo začalo útočit samo na sebe. Roztroušená skleróza je totiž autoimunitní onemocnění, při němž imunitní buňky těla napadají jiné tělesné buňky v domnění, že bojují s nějakou infekcí. Omdlel jsem na parkovišti před Tescem. Přijela pro mě sanitka a v ní jsem se na chvíli probral. Úplně jsem procitl až na nemocničním lůžku na psychiatrickém oddělení. Když mě viděl přijímající lékař, prohlásil, že jsem musel vzít nějaké drogy. Máma namítla, že to je vyloučené. Konečná diagnóza zněla: schizofrenie. Podařilo se mi tak rozkolísat vlastní zdraví, že jsem následujících 9 let při jakémkoli větším psychickém vypětí končil po schizofrenních atakách v nemocnici v Nitře.

Ataky se u mě projevovaly zvýšenou citlivostí na jakékoli psychické podněty. V takovém stavu jsem se například při smutné filmové scéně rozplakal, přestože se mi to normálně nikdy předtím nestávalo. Jednou mě dokonce tolik trápilo, že o mně otec trochu pochyboval, až jsem ve svém nitru během psychózy prožil ukřižování v první osobě.

17 Ukřižování

Otec sedí naproti mně u kuchyňského stolu. Světlo se láme na okraji sklenice s čajem a v místnosti vládne polední klid, v němž je slyšet i vlastní dech. Pomalu, téměř obřadně, vyprazdňuje mou peněženku – papírek po papírku, kartičku po kartičce. Skládá je do úhledných hromádek, jako by před vařením přebíral zrnka rýže.

„Na co je tohle?“ zeptá se a přes čelo mu přejde stín. Jeho slova ve mně rozpoutají bouři. Levým zápěstím mi projede obrovská tupá bolest. Zápěstí proražené silným římským hřebem. Jeho nedůvěra v takovou hloupost, jako je to, že jistě mám nějaký důvod tu kartičku nosit, se v mé psychóze vystupňuje natolik, že prožívám ukřižování v první osobě.

„To je kartička do posilovny, bez ní mě tam nepustí.“ Otec přikývne, že rozumí. Pocítím obrovskou úlevu, že to pochopil – že zkrátka nejsem podivín, který bezdůvodně nosí v peněžence bordel –, a bolest v levém zápěstí mizí. Stejně jako byl zesílený pocit bolesti, je i úleva podobně intenzivní.

Vzápětí přijde další otázka: „A tohle máš na co?“ Obrovská tupá bolest v levém zápěstí se vrací s jasným zvukem kladiva, které podruhé udeří do zaraženého hřebu.

Bože Otče, proč se mě ptá na něco tak samozřejmého? Proč mi prostě nevěří? Po vysvětlení přichází podobná úleva jako po první odpovědi. A mně je jasné, že jsem právě prožil koloběh bytí v celé jeho plnosti – nejprve utrpení v podobě nejasností, pochybování o sobě samém až na dřeň. Potom vyjasnění a obrovskou úlevu. Úlevu, která ospravedlňuje a hojí i tak nesmírnou fyzickou bolest, jakou dokáže způsobit ukřižování člověka. Bože Otče, děkuji Ti, že to takhle skončilo! Mám slzy na krajíčku.

Bože Otče, Syn Tě volá, ať ožije také hora! Vždyť i kámen může, ba přímo musí tohle cítit, bytí vlastním bytím sytit!

Nikdy jsem nepřemýšlel o tom, jak se vlastně lidé ukřižovávali. Překvapilo mě, že jsem hřeby cítil v zápěstích, a ne v dlaních, jak se to obvykle zobrazuje. Později jsem se ptal babičky i jednoho kněze, kam vlastně Ježíšovi při ukřižování zatloukli hřeby. Oba mi tvrdili, že do zápěstí, a ne do dlaní, protože dlaně by celou váhu těla neudržely.

18 Praha

Když jsem se jakžtakž vzpamatoval ze svých nešťastných komentářů k článku, do Med-artu už jsem se nevrátil. Začalo nepříjemné období hledání práce, v níž bych se cítil dobře. Nejdříve jsem to zkoušel v Nitře, ve firmě, která vyvíjela bankovní systém. Celý byl ale napsaný v C, což mi připadalo velmi nepohodlné po několika letech práce ve vyšších programovacích jazycích, v nichž se programátor nemusel starat o věci, jako je alokace a uvolňování paměti. Další pokus byl ve firmě dodávající Treasury systémy různým bankám. Ani to mi nesedlo, protože to zase mělo příliš daleko k programování – šlo víceméně o konzultace, při nichž bylo třeba se velmi dobře orientovat v systému, který firma dodávala. Napotřetí se však hledání práce zdařilo. Tibor mezitím získal velmi dobře placenou práci v Praze na živnost. V té době už jsem slyšel o několika spolužácích, kteří se v Praze podobně uplatnili. Začal jsem tedy sledovat pracovní nabídky na českých pracovních portálech. Až to nakonec přišlo. Lidé z Accenture hledali člověka znalého Oracle na projekt internetového bankovnictví pro Českou spořitelnu. Pohovor proběhl úplně hladce, i když jsem viděl, že slovenský manažer, který mě vybíral, si mými schopnostmi úplně jistý není. Žádný test schopností se totiž nekonal; přijal mě jen proto, že jsem na něj dobře zapůsobil.

Už po prvním dni jsem ale viděl, že tohle je konečně práce, v níž se budu cítit jako ryba ve vodě. Šlo o čistě databázový vývoj v PL/SQL nad databází spořitelny pro projekt internetového bankovnictví. Internetové bankovnictví se modernizovalo, přidával se GSM banking a spousta dalších funkcí. Šéfoval mi velmi schopný kolega, o rok nebo dva starší – Jirko Dvořák. Jirkovi to pálilo tak, že jsem občas měl pocit, že je nedostižně daleko přede mnou. Díky tomu jsem byl v docela příjemném intelektuálním závětří: kdykoli nebylo něco jasné, stačilo se ho zeptat a bylo po problému. V Praze jsem se cítil velmi dobře. Našel jsem si kousek od práce malý byt, do něhož za mnou po čase přišla bydlet Katka. Bylo nám moc dobře, peněz dost, jíst jsme chodili většinou do restaurací, žádné starosti. Jediné, co bylo třeba, bylo jednou týdně nakoupit a uklidit, abychom se v bytě cítili dobře. Katka si našla příležitostnou brigádu v jazykovce, kde učila němčinu. Moc sice nevydělala, ale ani to nebylo potřeba. Přestože nám bylo velmi dobře, začalo to mezi námi trochu skřípat. S tím, jak viděla některé věci, jsem se nedokázal smířit. Pravděpodobně se dostavila i ponorková nemoc a některé rysy její povahy mi začaly silně vadit. Nakonec jsme se rozešli a ona odjela pracovat jako au-pair do Londýna. Po nějaké době klidu se ozvala moje schizofrenie. Bylo to nějaké divné období – myslím, že v listopadu 2004. Nepamatuji si přesně, co se tehdy vlastně stalo. Znovu jsem začal být přecitlivělý na všechny psychické vjemy. Myslím, že byl pátek, a týden jsem zakončil tím, že jsem jednomu pražskému taxikáři zaplatil několik tisíc českých korun, aby mě odvezl domů do Nitry – což bylo asi 420 kilometrů. Neměl jsem totiž sílu trmácet se autobusem. Zase jsem skončil v nemocnici. Zdá se mi, že to bylo ve stejný den, kdy Vysoké Tatry zasáhla vichřice. Ve vzduchu viselo něco zlého a úplně to se mnou zamávalo. Nebyla to sice bouře v pravém slova smyslu, jak se zpívá ve slovenské hymně, ale když jsem viděl spoušť, kterou vichřice zanechala, jako první mě napadlo, že by Slováci po takové pohromě mohli konečně skutečně ožít, jak se zpívá v hymně.

Když jsem se po několika týdnech vracel už zklidněný do Prahy, nabídl mi manažer v Accenture na dalšího půl roku takové smluvní podmínky, že jsem jen zíral. Dostal jsem nabídku půlročního kontraktu s odměnou v přepočtu 60 EUR za hodinu. Za celý následující půlrok jsem díky němu v podstatě zdvojnásobil svůj majetek. Bylo to nejlépe placené období mého života. Bohužel trvalo velmi krátce.

Manažer si na Slovensku založil rodinu a mně v České spořitelně po skončení kontraktu nabídli standardní smlouvu na hlavní pracovní poměr. Po pracovní stránce se věci zhoršily – na projektu jsem se dost nudil a ke konci kontraktu jsem byl z té nudy už částečně vyhořelý. Z věčného hledání způsobů, čím zabít čas, mi trochu přeskakovalo. Když po mně ve spořitelně chtěli, abych přešel do klasického pracovního poměru za peníze, které byly ve srovnání s předchozím kontraktem v podstatě směšné, řekl jsem si, že zkusím štěstí jinde.

19 Dovolená v Indii

V září 2006 jsem strávil dva týdny na dovolené v Indii. Země mě svou chudobou šokovala. Když jsem viděl, v jaké bídě žije tak obrovské množství lidí, došlo mi, jak ohromný potenciál Indie má. Kdyby každá ta natažená prosící ruka začala dělat něco smysluplného, děly by se zázraky. Co všechno by ti lidé mohli dělat, křičelo z každé zanedbané, polorozpadlé ulice, budovy či chrámu. Stav Indie mi připomínal stav Německa po druhé světové válce, jak jsem ho vídal v historických dokumentech. Kdyby se někdo zvedl a uskutečnil v Indii něco jako Marshallův plán, mělo by to větší účinek než v Evropě po válce.



U Tádž Mahalu

Po návratu z dovolené jsem zašel na neurologii, protože jsem měl špatný pocit ze svého zdraví – nějak podezřele těžko se mi chodilo. Skončil jsem v nemocnici, kde mi kvůli podezření na roztroušenou sklerózu odebrali z páteřního kanálu mozkomíšní mok. Když jsem ale neurologovi řekl, že jsem krátce předtím byl na dovolené v Indii, automaticky to uzavřel s tím, že jsem tam pravděpodobně chytil nějakou exotickou nemoc, a přeložil mě na infekční oddělení. Když se výsledky vyšetření mozkomíšního moku vrátily z Bratislavy do nemocnice v Nitře, žádný neurolog je neviděl, protože jsem už ležel na infekčním. Viděla je až o pět let později moje obvodní neuroložka, která na první pohled prohlásila: „Vždyť Vy máte roztroušenou sklerózu.“ Kvůli nepořádku na neurologii a infekčním oddělení nemocnice jsem přišel o pět let léčby. Je vysoce pravděpodobné, že kdyby léčba začala hned, jak měla, neskončil bych na vozíku. Za svůj stav si ale částečně mohu i sám. Několikrát jsem jasně cítil, že nejsem v pořádku, ale ukonejšený předchozími vyšetřeními jsem to nechal být.

20 Irsko

Po návratu z dovolené jsem absolvoval pohovor s jedním Čechem, který působil jako projektový manažer ve firmě vyvíjející informační systém pro univerzity v Irsku. Jmenoval se Jan Navrátil. Změna prostředí spojená s přestěhováním do jiné země mi připadala vítaná. V Irsku jsem však nevydržel ani celého půl roku. Neměl jsem tam žádné známé a všechno bylo tak drahé, že jsem si nemohl dovolit ani chodit jíst do restaurací. Jen za pronájem jediného pokoje v třípokojovém bytě jsem platil 700 EUR, což byla asi třetina mé výplaty. Ani na projektu jsem se neuchytil tak, jak se ode mě očekávalo. Jan Navrátil dostál svému jménu a podařilo se mu mě velmi rychle navrátit na Slovensko.

21 Sony a autonehoda

Ještě během práce v Irsku jsem si na Slovensku domluvil pohovor ohledně možné práce v Sony Slovakia. Nastoupil jsem tam někdy v průběhu května 2007. Do Trnavy, kde mělo Sony závod, jsem denně dojížděl vlastním autem a přitom vozil i další lidi z Nitry, kteří přispívali na benzin. Šéfem oddělení informatiky byl nějaký Maďar, o němž jsem při ranních cestách do práce denně slýchal. Zjevně byl dost neschopný a svůj handicap si léčil šikanováním podřízených. Na mě přímý dosah neměl; pracoval jsem v oddělení, které bylo v hierarchii hlouběji pod ním, a mezi námi stálo několik rozumných lidí, kteří se chovali slušně. Každé ráno jsem ale vozil kolegu, který byl jeho přímým podřízeným, a ten mi barvitě líčil všechno, co se tam dělo. Jednoho srpnového pátku roku 2007 se sešlo několik nepříjemných věcí a vyústily v prudký zkrat. Ráno jsem cestou do práce opět poslouchal nesmírně vystresovaného kolegu, jak si stěžuje na šéfa, v práci mi zadali věci, při kterých jsem se necítil úplně dobře, a dolehly na mě pocity neúspěchu z nezdařené mise v Irsku. Dohromady to vedlo k tomu, že jsem si řekl, že tohle už prostě nemá dál smysl. V práci jsem trávil víc času na záchodě než u počítače a ve své negativitě se hecoval, že musím něco zásadně změnit. Po příjezdu do Nitry jsem sedl do auta a zamířil na cestu, kterou jsem znal nejlépe v životě. Na cestu k babičce. Během jízdy jsem se připoutal, protože jsem si vzpomněl na otce, který mi to při každé cestě autem zdůrazňoval. Neměl jsem chuť dohadovat se s nějakým policistou o pokutě, kdyby mě náhodou zastavil a já nebyl připoutaný. Otcovo věčné mudrování mi pravděpodobně zachránilo život. Kousek za Cabajem byl úsek, kde silnice zatáčela doleva, zatímco přímo před ní stál strom. Když jsem to uviděl, na chvíli mě potěšilo, že jsem našel, co jsem hledal. Stačilo nevybrat zatáčku a bylo by hotovo. Řidič auta, které jelo za mnou, po nehodě okamžitě zastavil a běžel mi na pomoc. První, co ode mě slyšel, bylo něco ve smyslu: „To už se člověk nemůže ani svobodně zabít?“ Naštěstí pořádně nerozuměl tomu, co jsem mumlal. Z jeho pohledu to vypadalo, že jsem prostě dostal mikrospánek a nevybral zatáčku. Když přijela máma se strýcem, řekl jsem jim, že šlo o pokus o sebevraždu. Máma to vzala jako další projev schizofrenie a já znovu skončil na psychiatrii v nemocnici v Nitře.

22 Návrat do Prahy

Po návratu z nemocnice už jsem do Sony nenastoupil. Někdy v té době jsem se seznámil s jedním klukem – Martinem. Na Slovensku měl firmu, která prodávala služby spojené s webovými stránkami. Docela mi sedl, byl poměrně inteligentní a byla s ním legrace. Když jsem slyšel, co dělá, napadlo mě, že totéž by se dalo zopakovat v Praze pro český trh. Založili jsme tedy společně s. r. o., já se přesunul do Prahy, pronajal tam na firmu byt a pokoušel se v podstatě prodávat tvorbu webových stránek na míru českým zákazníkům. Rychle jsem zjistil, že snažit se prodávat služby, které už v té době byly vlastně běžné, není žádný med. Už tehdy dávalo smysl vytvářet služby, pomocí nichž by si za pár korun mohl web postavit v podstatě kdokoli. My jsme však dělali stránky zvlášť pro každou firmu a to už tehdy nebyl dobrý podnikatelský plán. Myslím, že se nám firmu jakžtakž dařilo držet ekonomicky nad vodou, ale žádné terno to nebylo. Před červenými čísly nás v zásadě zachránilo jen to, že jsem svým bývalým kontaktům v Praze dohodil někdejšího spolužáka jako talentovaného databázového vývojáře pro jakýsi projekt v České pojišťovně. Později se podařilo v Čechách získat partnery, kteří využívali Martinův produkt – CMS systém postavený na .NET – a my ho na míru upravovali pro různé klienty té české firmy. Moje působení v Praze však opět přerušila nemoc. Znovu jsem musel napochodovat do nemocnice v Nitře, kde mě dávali dohromady. Řada mých neúspěchů na mě byla zkrátka příliš. Chyběl mi smysl života i smysluplný partnerský vztah, v němž bych viděl skutečnou perspektivu, a to se podepisovalo na mém velmi špatném psychickém stavu. Tentokrát však pobyt v nemocnici nepomohl a musel jsem absolvovat ještě tříměsíční pobyt v Záluží u Nitry. Když se jim tam podařilo dát mě jakžtakž dohromady, začal jsem se rozhlížet po nějaké práci. Z podnikání jsem se postupně vytratil a přenechal ho Martinovi.

23 Infostat a projekt pro Eurostat

Začátkem léta 2009 jsem poprvé v životě nastoupil na Slovensku do stálého pracovního poměru jako databázový programátor v Infostatu. Infostat byl polostátní organizací přidruženou ke Statistickému úřadu Slovenské republiky. Nejdříve jsem pracoval na projektu týkajícím se konsolidovaných statistických ukazatelů. Postupně mě však přesunuli na projekt, který svým partnerským organizacím zadal prostřednictvím jakéhosi grantu Eurostat, nebo snad přímo Evropská komise. Šlo o to, že se Eurostat snažil zefektivnit fungování statistických úřadů v jednotlivých zemích. Vymysleli formát statistických dat – SDMX – a různým firmám po celé Evropské unii zadali vývoj nástrojů, které v něm měly komunikovat.

Úkolem našeho projektu bylo zjistit, zda by se stávající nástroje SDMX nedaly přizpůsobit tak, aby s jejich pomocí šlo sbírat i mikrodata – například údaje z vyplňovaných statistických formulářů. Infostat grant na projekt získal proto, že v minulosti vytvářel dotazníkový systém pro statistické mikroformuláře, tedy pro sběr dat přímo od respondentů – podnikatelů nebo fyzických osob. Když mě na projekt přeřadili, byli lidé, kteří ho vedli, trochu zoufalí. Nikomu se totiž dosud nepodařilo vymyslet, jak standard SDMX propojit s formuláři. Krátce nato následovala první služební cesta do Lucemburku. Zúčastnil se jí celý tým, který na projektu nějakým způsobem pracoval. Cílem bylo konečně se s problémem někam pohnout a rozlousknout ho. Po diskusi v Eurostatu bylo jasné, že nám s jeho rozlousknutím moc nepomohou. Když jsme se vrátili, udělala kolegyně, která na služební cestě také byla, jednu jednoduchou

věc. Na základě jednoho z XSD artefaktů SDMX vytvořila soubor, který velmi jednoduše popisoval formulář. Rozdělila celý formulář do tabulky a do jejích buněk umístila jednotlivá pole. Když jsem to viděl, napadlo mě, že by se nad tím dal postavit jednoduchý systém, který by z takového popisu vytvořil elektronický formulář a umožnil sběr dat. V podstatě to byl sběr mikrodat pomocí SDMX vyřešený na velmi primitivní úrovni. Šlo o nepraktické využití SDMX k něčemu, pro co nebylo určeno, kulhalo to na obě nohy, ale jestli chtěli, abychom zatloukali hřebík šroubovákem, tak jsme jim to splnili. Takový systém jsem poměrně rychle spíchl a nikdo nemohl namítat, že jsme úkol nesplnili. Když jsem ho pak ukazoval ostatním na jakési konferenci SDMX, myslím v Göteborgu, jen se zasmáli: „Ano, byli jsme zvědaví, jak jste ten problém vyřešili, ale za tohle asi Nobelovu cenu nedostanete." Díky silným „politickým" konexím vedoucího projektu v Eurostatu se projekt nakonec dočkal i pokračování. To už jsem vedl já. Svůj formulářový systém jsem v něm online napojil na infrastrukturu SDMX pomocí softwarových balíků, které byly pro SDMX vyvinuty. Dokonce se mi podařilo zařídit, aby mi na projektu oficiálně za určitou odměnu pomáhal Martin i další lidé, kteří mi byli blízcí. V pokračování projektu jsem formulářový systém s Martinovou pomocí přepracoval na modernější architekturu a doplnil propojení s infrastrukturou SDMX. Výsledkem byl univerzální formulářový systém napojený na SDMX. Práce pro Infostat byla sice mizerně placená, ale možnost zapojovat takto do projektu externí spolupracovníky z okruhu blízkých ten mizerný plat trochu kompenzovala. Martin mi tuto pomoc později oplatil tím, že sám zaměstnal mě. Když jsem měl možnost rozhodovat o tom, kam budou proudit peníze z projektu, přičichl jsem k pokušením, která taková pozice přináší. Obstál jsem jen průměrně. Zpětně mi však tato zkušenost dala velmi cennou lekci: v podobných situacích je třeba být při kontrole vlastního jednání mimořádně ostražitý, protože sklouznout lze poměrně snadno. Některé věci jsem si uvědomil až teď, po více než 13 letech. Nejcennější poučení, které z toho vyplynulo, je, že společenská reforma nemůže stát na morálce či nemorálnosti jednoho člověka. Musí být navržena tak, aby dostatečně dobře fungovala i tehdy, když ji uskutečňují lidé s poměrně slabší morálkou. I kdyby člověk, který se stane ústřední postavou společenské proměny, byl vzorem morálky a spravedlnosti, může se snadno stát, že tu ze dne na den nebude. Přechod by přesto měl pokračovat ve stejné kvalitě dál – i s lidmi, kteří mohou být podstatně náchylnější k různým svodům světa.

24 Dlouhá cesta domů z Lucemburku

Poslední, závěrečné setkání k projektu v Lucemburku bylo mimořádné dobrodružství. Podcenil jsem časovou rezervu před odletem a řidič z Infostatu, který mě vezl, navíc při příjezdu na letiště špatně odbočil, takže mi letadlo uletělo. Nevěděl jsem, co si počít. Jako schůdnější řešení mi připadalo zaplatit si náhradní let, který mě stál 500 EUR z vlastních peněz. Bylo to takové vypětí, že jsem se pravděpodobně dostal do mírné psychózy, protože jsem opět některé věci příliš prožíval. V odletové hale čekali lidé na let do Amsterdamu, kde jsem musel přestupovat. Byla mezi nimi i skupinka černochů. A také jeden bílý kluk s hlavou vyholenou dohola. Nevím, nakolik jsem ho viděl objektivně, ale z jeho gest jako by proudem tekl rasismus. Přítomnost černochů mu zjevně vadila. Přemýšlel jsem, jak to vidí on, a snažil se do něj vžít. Myslím si, že určitý vnitřní odpor při kontaktu s lidmi jiné barvy pleti mají bílí lidé, kteří se ve své kultuře s takovou pestrostí často nesetkávali, v sobě zakódovaný od přírody. Výrazná odlišnost prostě vzbuzuje negativní pocity, zvlášť pokud jsme se s ní nesetkávali od narození. Ale od toho má člověk vlastní hlavu, aby si takové primitivní předsudky v sobě nepřipouštěl. Aby nedal na svou první signální soustavu – aby se ovládal. Nutnost pozitivně ovládat vlastní pocity prostupuje lidský život skrz naskrz. Kdybychom všichni dávali své pocity bezprostředně najevo podle první signální soustavy, civilizace by se do týdne rozpadla.

Když jsem viděl, jak se ten holohlavý kluk ošívá, udělal jsem něco, co jeho nepohodlí ještě dramaticky zvýšilo. Otevřel jsem si láhev ledového čaje a napil se přímo z ní. Vzápětí jsem z téže láhve nabídl černochovi, vedle kterého jsem seděl. Nabídnutý nápoj odmítl, ale měl jsem podezření, že tuší, proč jsem to udělal. Hezky poděkoval a usmál se na mě. Když holohlavý viděl, jak černochovi nabízím pití z vlastní láhve, málem na místě vybuchl. Chvíli jsem se bavil tím, jak ho můj čin vyvedl z míry, a potom nastoupil do letadla. Vystoupil jsem v Amsterdamu, kde jsem musel čekat na let do Lucemburku.

Na amsterdamském letišti Schiphol jsem proseděl asi dvě hodiny v pizzerii. Ochomýtala se tam kolem mě nějaká místní, nebo snad i mezinárodní dobrodružka s vizáží letušky. Zjevně jsem se jí líbil a nějakou dobu ke mně vysílala nejrůznější svůdné signály, než jí došlo, že z tohohle mráčku nezaprší. Když jsem se do ní pokoušel vcítit, měl jsem pocit, že chlapy na letišti balí na jednorázovky často a docela ji to baví.

Po příjezdu do Lucemburku jsem se ubytoval ve starém známém hotelu a připravil se na pondělí. Celé pondělí jsem byl opět mimořádně citlivý na všechno. Na závěrečné prezentaci jsem ukázal, co jsem vyvinul – kompletní dotazníkový systém s jedním konkrétním dotazníkem jako příkladem možného použití. Zároveň byl propojen se stávajícími nástroji SDMX, takže ihned po sběru dat mohlo následovat jejich zpřístupnění v SDMX. Snažil jsem se vžít do každého člověka, s nímž jsem ten den mluvil. Mám podezření, že to na mně muselo být nějak vidět, protože takové chování asi nebylo normální.

Zpáteční cesta byla ještě větší dobrodružství než cesta tam. Znovu nastal problém s lety: v Amsterdamu jsme nestihli let do Vídně. Během letu z Lucemburku do Amsterdamu jsem seděl vedle jednoho Ira. I do něj jsem se snažil intenzivně vžít – zajímal mě příběh toho naprosto neznámého člověka, kterého člověk potká v letadle. Zjevně cítil, že se z mé strany něco děje, protože se se mnou po chvíli dal do řeči. Byl to nějaký bankéř z UBS. Nejvíce mi vyprávěl o svých dcerách. O tom, že na ně nemá moc času. Jako by měl přede mnou pocit, že musí něco ospravedlnit. Po příletu do Amsterdamu jsem tam kvůli

zmeškanému navazujícímu letu do Vídně musel přespat. V hotelu poblíž letiště jsem spal snad jen tři hodiny. V pět ráno už jsem byl zpátky na letišti a čekal na odlet do Vídně. Po příletu na Schwechat jsem cítil, že jsem znovu nabuzený. Zrak mi padl na tabuli s jízdním řádem vlaků do Vídně. Místo do Bratislavy jsem se vydal do Vídně, protože mi to zkrátka připadalo jako dobrý nápad. Ve Vídni jsem si dal oběd v nějaké dobré restauraci. Neměl jsem náladu řešit, jak se dostat do Bratislavy. Nechal jsem si tedy zavolat taxi, které mě odvezlo do Bratislavy k Infostatu, kam pro mě přijel otec. Po příjezdu do Nitry naši rychle poznali, co se zase děje, a odvezli mě do nemocnice. To byla moje poslední ataka schizofrenie. Od září 2012 až dodnes se už takový problém neopakoval.

Po skončení druhého pokračování projektu už Infostat další grant nezískal – zřejmě proto, že chyběly správné politické konexe, jaké měl předchozí vedoucí projektu v Infostatu. Co se totiž týče výsledku, ten byl oproti prvnímu projektu o úroveň výš. Jen se mi ho před lidmi z Eurostatu nepodařilo dostatečně prodat. Po skončení projektu mě z Infostatu rychle vystrnadili, protože pro mě neměli jinou práci. Naštěstí s odstupným.

25 Práce pro společnost nabízející forexové roboty

Poté, co jsem skončil v Infostatu, mi Martin nabídl, abych mu pomáhal s informačním systémem pro jednoho z jeho klientů. Šlo o projekt, jehož prostřednictvím se prodávaly takzvané forexové roboty. Ty údajně obchodovaly na základě krátkodobých arbitrážních rozdílů vznikajících na forexových trzích.

Forex je burza, na které se obchoduje s měnovými páry. Jinými slovy, Martinův klient tvrdil, že vyvinul algoritmy, které dokázaly vydělávat peníze obchodováním s měnovými páry na forexových burzách.

Při bližším zkoumání připomínal model společnosti v některých rysech pyramidovou hru. Zvlášť když jsem viděl, jak propracovaný tam byl multilevel marketing. Když jsem Tiborovi vyprávěl, jak to funguje, okamžitě projekt odsoudil. Podnikání trvalo poměrně krátce; ukončily ho jakési české státní orgány. Mně vyhovovalo, že mám práci, kterou mohu dělat z domova. V té době už jsem měl pokročilou roztroušenou sklerózu – nemohl jsem kamkoli přijít a ucházet se o práci, protože jsem mohl pracovat jedině plně z domova. To ještě tehdy nebylo tak samozřejmé jako po covidu.

Byl jsem tedy rád, že jsem rád, držel se zkrátka a doufal, že to nějak rozumně dopadne. S Martinem jsme se někdy v průběhu roku 2016 kvůli několika věcem pohádali a já zůstal bez práce.

26 Příspěvek na koupi auta

Bylo to období, kdy začínalo být jasné, že pravděpodobně skončím na invalidním vozíku. Při vyřizování průkazu ZŤP jsem se dozvěděl, že člověk, který má práci, může požádat o poměrně vysoký příspěvek na auto pro dojíždění do zaměstnání. Podmínkou však bylo, že kromě nemovitosti, v níž bydlí, nesmí mít majetek přesahující 30 000 EUR. To jsem nesplňoval. Nikdo to ovšem nijak nekontroloval. Když jsem zvažoval, zda o příspěvek požádat, neměl jsem zrovna žádnou stabilní práci a vypadalo to, že pokud to takhle půjde dál, můj majetek postupně klesne pod stanovenou hranici. Bral jsem v úvahu i to, že mi invalidní důchod určitě nebude stačit na pobyt v nějakém zařízení s celodenní péčí, které budu v budoucnu pravděpodobně potřebovat, až se o mě rodiče nebudou moci starat. Když jsem to všechno zvážil, vyšlo mi, že bude rozumnější o příspěvek požádat.

Nechal jsem se zaměstnat ve spolužákově firmě a příspěvek získal. Nakonec se můj stav zhoršoval tak rychle, že mi auto s ručním ovládáním bylo prakticky k ničemu. Nedokázal jsem se do něj totiž sám dostat. Dokonce se to ukázalo jako vysloveně nešťastný krok, na který málem zdravím doplatil můj otec. Nebyl zvyklý na automatickou převodovku, jednou auto špatně odstavil a ono se rozjelo a srazilo ho. Naštěstí bez následků. Když jsem to viděl, raději jsem peníze, které jsem dostal jako příspěvek, v září 2023 pěkně poslal zpět Úřadu sociálních věcí a rodiny.

V letech 2016 až 2019 jsem neměl energii někde pracovat. Musel jsem se naučit žít se svým obrovským handicapem. Co se týče peněz, potřeboval jsem na život velmi málo, protože jsme s rodiči začali bydlet v domě v Cabaji, který jsme společně koupili. Na pokrytí nákladů mi v podstatě stačil invalidní důchod a příjmy z pronájmu bytu.

27 Práce pro korporace

Během roku 2019 jsem se jakžtakž vyrovnal se svým novým zdravotním stavem – roztroušená skleróza mi úplně zničila nohy a od roku 2017 jsem zůstal na vozíku. Začali jsme bydlet na vesnici, v klidném prostředí krásného bungalovu. K domu patří také zahrada o rozloze 9 arů, o kterou se rodiče začali vzorně starat. Někdy v průběhu roku 2019 jsem začal soustavně pracovat na Viditelných penězích. Z Tiborova vyprávění jsem věděl, jaké technologie používá ve své firmě. Rozhodl jsem se použít stejnou sestavu technologií jako on, abychom se později v případě potřeby mohli doplňovat. Jediným rozdílem byla databáze – tam jsem samozřejmě použil Oracle, s nímž jsem měl 20 let zkušeností. Pro backend jsem zvolil framework FastAPI v Pythonu, který byl tehdy novinkou, ale vypadal slibně. Na frontendech jsem použil VUE.js. První verze obsahovala pouze registraci uživatelů.

V průběhu roku 2020 jsem se začal rozhlížet po nějaké práci. V březnu 2021 jsem absolvoval pohovor do jedné italské korporace, která celosvětově dodávala úvěrové registry pro několik zemí. Na Slovensku měla vývojovou pobočku. Pohovor dopadl dobře a od dubna 2021 jsem měl konečně zase práci. A ne ledajakou. Za tržní cenu práce seniorního programátora na živnost. Při mých životních nákladech, které v podstatě pokrýval invalidní důchod, to znamenalo poměrně vysoké měsíční úspory.

Využití pro peníze jsem našel snadno – někdo by mi mohl pomoci s Viditelnými penězi. Na jednom fóru vývojářů VUE se mi podařilo najít několik kandidátů, kteří by pomoci mohli a uměli. Mezi nimi byl jeden Ind, který mě šokoval tím, že sice nesplnil zadání, které jsem mu dal, ale udělal něco jinak a tvrdil, že je to lepší než to, co jsem chtěl. Když jsem se nad tím zamyslel, musel jsem uznat, že má pravdu. Vítěz byl tedy jasný.

Abhishek, tak se jmenoval, byl hned od začátku citelným přínosem. Pomohl mi pochopit a vyřešit některé technické problémy, které jsem s projektem měl. Vývoj projektu je nastaven tak, že probíhá v linuxovém virtuálním stroji, v němž je předinstalováno vše potřebné. Virtuální stroj je něco jako samostatný počítač v počítači, přičemž tento počítač a jeho chování jsou vlastně emulovány. Takový virtuální stroj si může kdokoli snadno zkopírovat a bez jakýchkoli dalších instalací okamžitě začít pracovat. Díky mému poměrně štědrému financování přivedl Abhishek další dva Indy, takže na tom celkem pracovali tři.

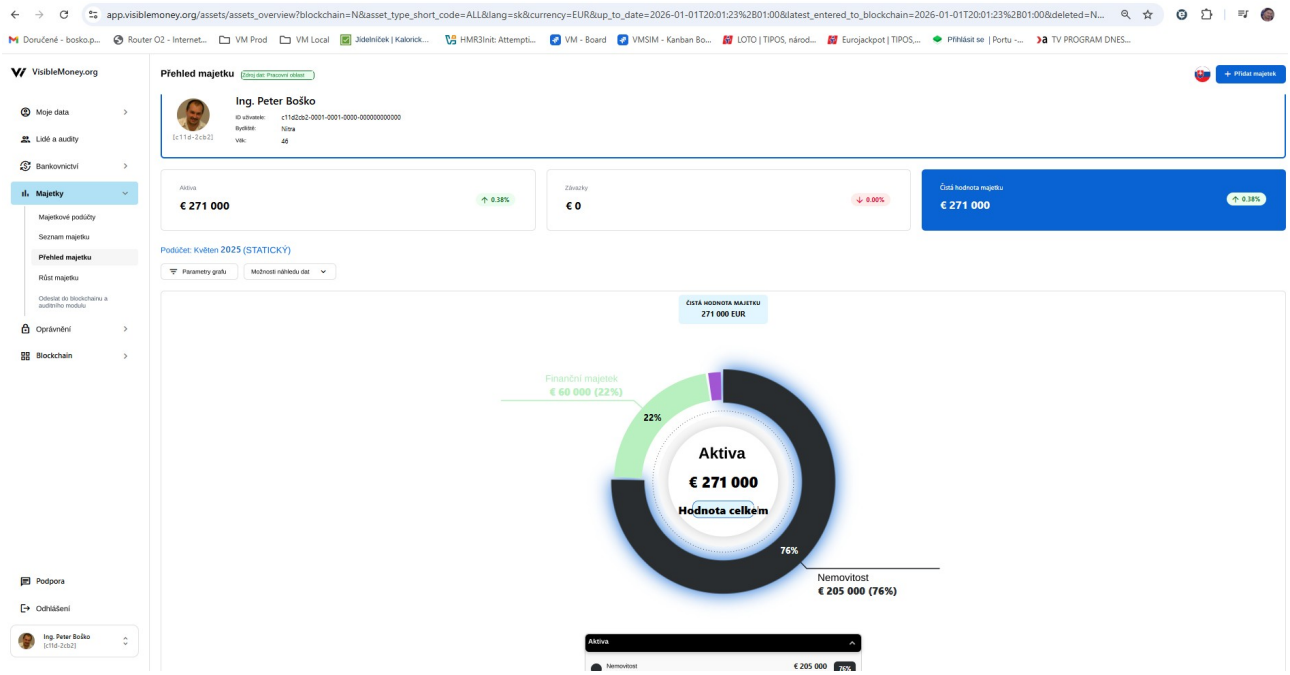
Jeden na plný úvazek, zatímco další dva měli ještě jinou práci. Vývoj frontendů se tak poměrně rychle posunul kupředu. Já jsem vedle zaměstnání stíhal pracovat na databázi a backendu. V práci jsem se leccos přiučil – Italové měli některé věci propracované jako nikde jinde, kde jsem předtím působil. Konkrétně například pro zajištění kvality kódu vyvinuli něco, čemu říkali Test Tool.

Byla to aplikace pro automatizované testování dodávaného softwaru. Před testem umožňovala nahrát do databáze potřebná data ze souborů, které dokázala vytvářet podle stanovených pravidel. Prvním krokem takového automatizovaného postupu tedy bylo nahrání těchto dat, dalším mohlo být spuštění testované funkce a nakonec, po dokončení hlavní části testu, aplikace zkontrolovala databázi. Měla k dispozici dotaz SELECT, který nad databází spustila, a jeho výsledek porovnala s očekávaným stavem. Pokud bylo vše v pořádku, označila test za úspěšný; pokud ne, bylo třeba zjistit, kde je problém. Protože aplikace umožňovala automatizovaně spouštět celé sady testů, byla pro firmu významným pomocníkem

při zajišťování kvality kódu. Před nasazením nejnovější verze aplikace některému zákazníkovi běžely o předchozím víkendu tímto způsobem automatizovaně tisíce testů. V pátek večer se automat spustil a v pondělí ráno se kontrolovalo, co všechno nedopadlo dobře. Pokud všechny testy prošly, bylo téměř zaručeno, že vše funguje, jak má.

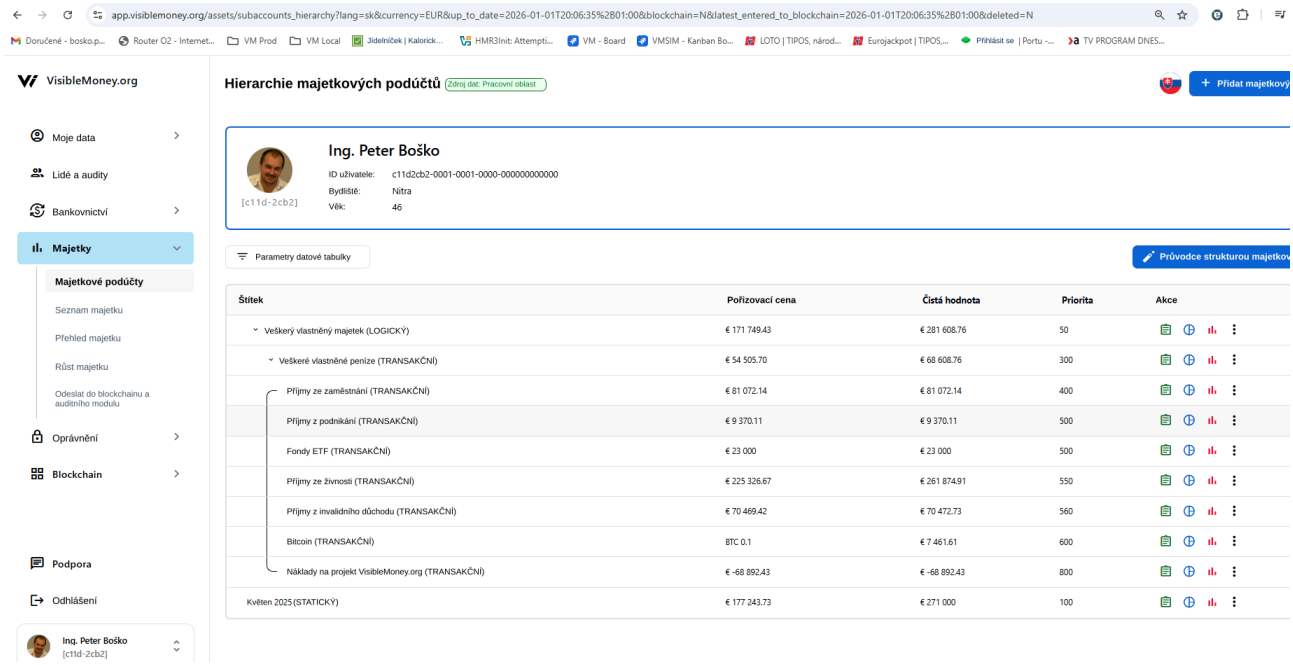
28 Představení projektu Viditelných peněz v dnešní podobě

Projekt se zabývá zvýšením transparentnosti majetkových a finančních toků ve společnosti. V dnešní podobě umožňuje vytvořit si majetkové přiznání – ať už statické, které je pouhým výčtem majetku člověka k určitému okamžiku. Aplikace je dostupná na internetové adrese https://viditelnepeniaze.sk jedním kliknutím nebo přímo na https://app.visiblemoney.org/?lang=sk

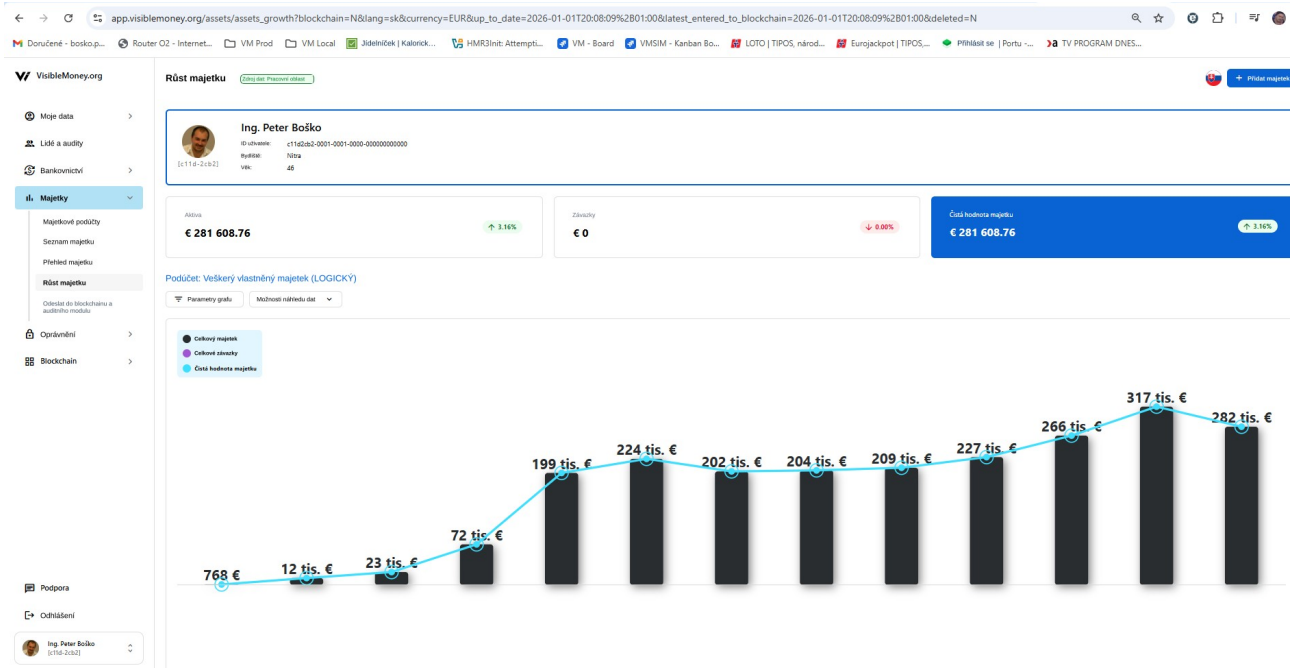


Moje statické majetkové přiznání v projektu k květnu 2025

Nebo je možné si v projektu vytvořit také hloubkové majetkové přiznání, které zachycuje vývoj v čase a z něhož lze vyčíst i to, jak člověk například vydělal na obchodech s nemovitostmi nebo jiným druhem majetku. Je tak podrobně vidět, jak se majetek dostal na současnou úroveň.



Struktura mých majetkových podúčtů v aplikaci v hloubkovém majetkovém přiznání

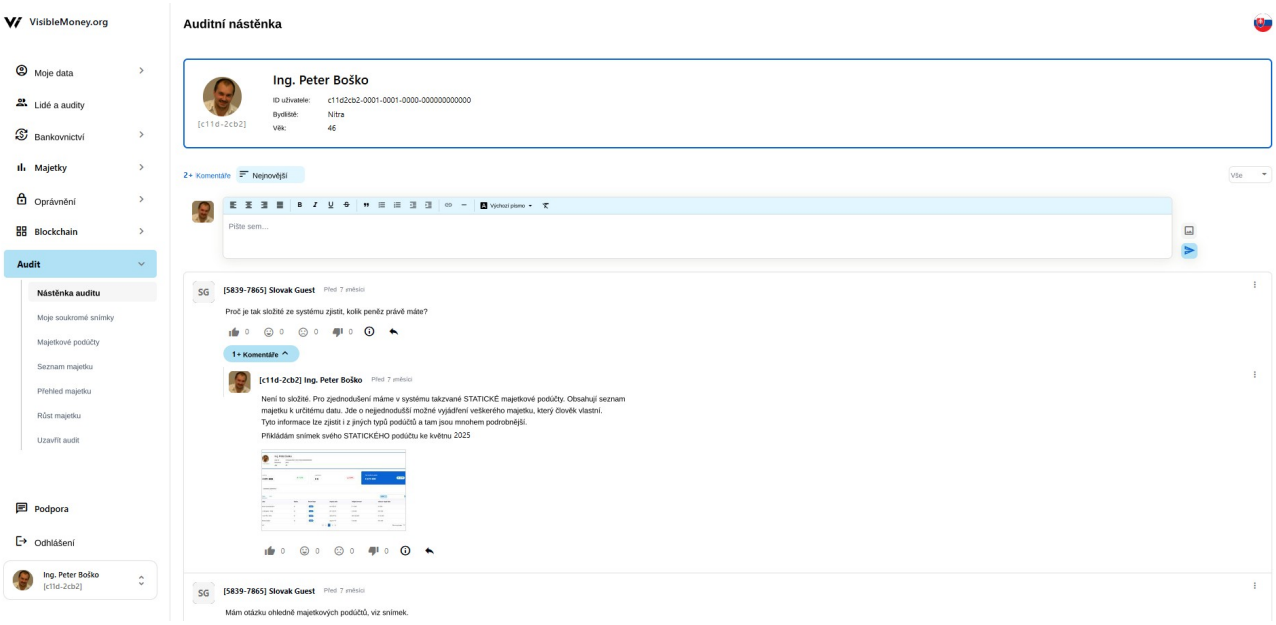


Růst mého majetku v aplikaci v průběhu času – od roku 1998 až do roku 2025

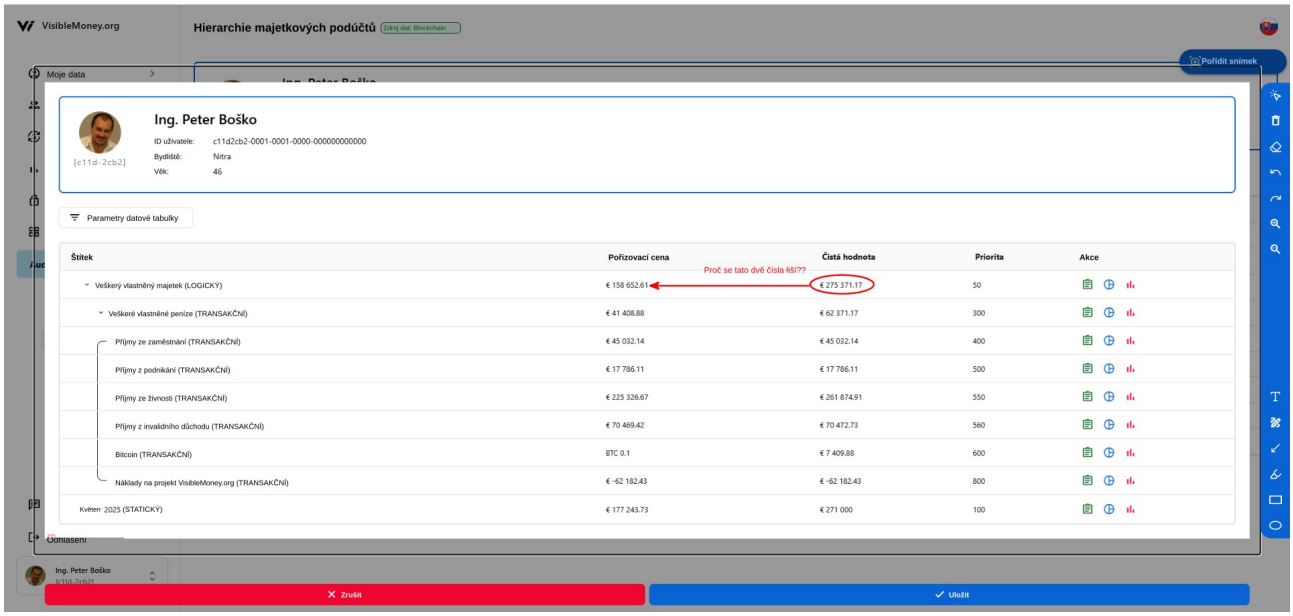
Neméně důležitou součástí funkcí projektu je takzvané auditování. Auditování umožňuje ostatním členům projektu nahlížet do majetkových dat uživatele. To, kdo má k takovému prohlížení oprávnění, se může řídit stupněm transparentnosti, který si člověk v projektu zvolí. Od žádné transparentnosti přes transparentnost na požádání a transparentnost prostřednictvím třetí osoby – takzvaného public auditora – až po plnou transparentnost. Transparentnost na požádání znamená, že poté, co někdo požádá o nahlédnutí do dat uživatele, musí uživatel takový požadavek výslovně schválit – teprve potom se data zpřístupní. Transparentnost prostřednictvím public auditora znamená, že při

požadavku na audit přistane žádost s popisem na stole člověka – třetí osoby, která je pověřena odpovídáním na takové dotazy. Jeho úkolem je prostudovat podklady, následně provést audit dat a napsat výsledek člověku, který o audit požádal. Plná transparentnost znamená, že kterýkoli ověřený uživatel aplikace má právo provést audit dat daného uživatele. Dalším prvkem, který může omezovat okruh lidí, kteří data uvidí, je nastavení, jež může právo provádět audit vyhradit pouze uživatelům ověřeným dokladem totožnosti – tedy občanským průkazem, pasem nebo jiným dokladem totožnosti. Lze tak dosáhnout toho, že uživatele může auditovat pouze ten, kdo vystupuje pod vlastním jménem.

Část aplikace, ve které se auditování provádí, má zabudovanou funkci takzvané auditní nástěnky. Jde vlastně o obdobu internetové nástěnky, na kterou mohou vkládat podněty všichni uživatelé, kteří získali přístup k auditování. Aplikace v auditním modulu umožňuje pořídit snímek aktuální obrazovky a do něj vpisovat komentáře nebo zvýrazňovat některé informace. Následně je možné takové snímky s komentářem vložit na auditní nástěnku uživatele.



Auditní nástěnka v aplikaci



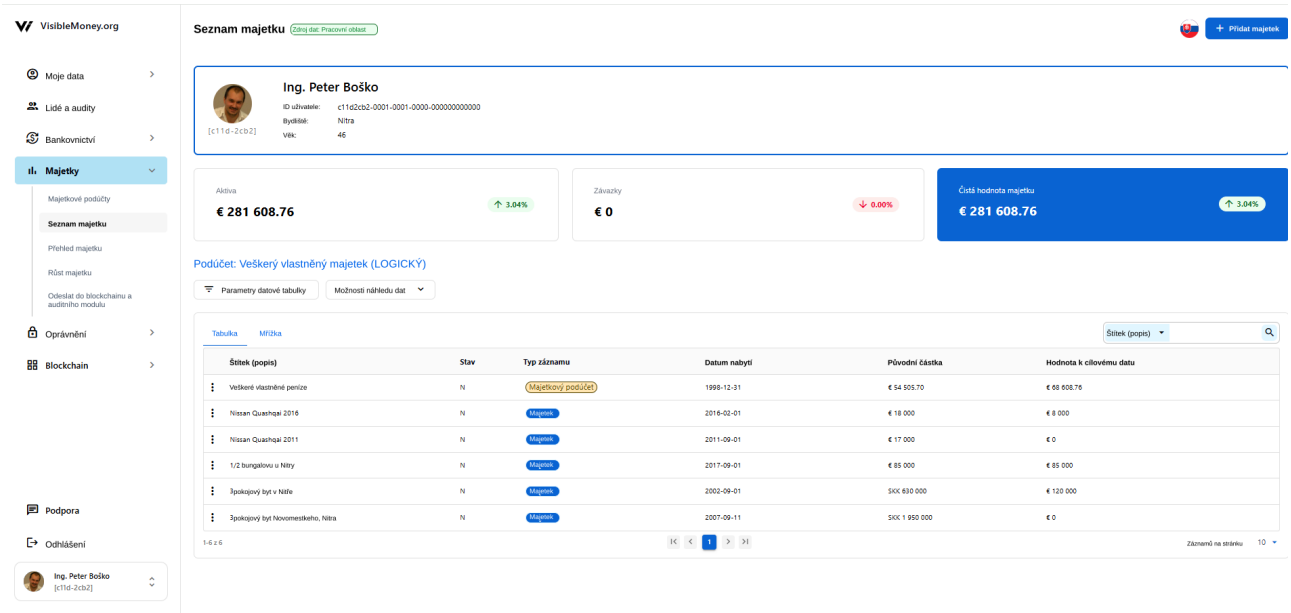
Auditní modul v aplikaci umožňující komentovat jednotlivé údaje

29 Blockchainové funkce projektu

Projekt je od začátku budován na technologiích a s takovým zabezpečením, aby mohl potenciálně plnit úlohu centrálního zúčtovacího systému společnosti, který Walsch popsal ve své knize. Úlohou blockchainu v systému je poskytovat záruku autenticity dat a záruku, že se nemůže stát, že se ze systému nějaká data prostě na úrovni databáze vymažou nebo změní. Blockchain jako technologie je totiž databáze, do níž když jednou něco vstoupí, zůstane to tam navždy jako vytesané do kamene. Je technicky nemožné v blockchainu něco zpětně změnit tak, aby se nenarušila integrita dat. Pokud se to náhodou v blockchainové databázi stane, hned při první kontrole se to zjistí.

Všechny důležité údaje v systému tak krátce po svém vzniku vstupují do blockchainového podsystému. V blockchainovém podsystému je každý údaj převeden do své textové podoby (reprezentace dat ve formátu JSON). Následně hodnota hashe tohoto textu vstupuje do blockchainu. Kvůli potřebě zaručit možnost vymazání dat v souladu s GDPR do blockchainu nevstupují úplné textové hodnoty dat, ale pouze jejich hashe SHA256. Pokud nějaký uživatel řekne, že chce z projektu odejít a že máme jeho data nenávratně vymazat, dokážeme to udělat. Do blockchainové části totiž nemusíme zasahovat – protože v blockchainu jsou jen hashe hodnot, nikoli hodnoty samotné. A hashe hodnot jsou bez původní hodnoty, ze které byly vypočteny (a kterou vymažeme), bezcenné.

Ke způsobu evidence dat v systému je ještě třeba říci, že jakákoli aktualizace se v blockchainové části systému odehrává tak, že se v databázi vytváří nová verze daného objektu spolu s časovým razítkem okamžiku, kdy k tomu došlo. Například někdo 1. 1. 2025 nahraje do blockchainu, že si koupil auto za 50 000 EUR. A za půl roku změní kupní cenu na 80 000 EUR; uživatel, který ho bude auditovat, pak bude moci vidět obě hodnoty. Pokud bude audit provádět nad snímkem vytvořeným k 1. 1. 2025, uvidí hodnotu 50 000, pokud k 1. 6. 2025, uvidí hodnotu 80 000 EUR. Při vkládání dat je třeba mít na paměti, že co jednou vstoupí do blockchainu, zůstane tam navždy.



Obrazovka seznamu majetku

30 Zabezpečení projektu proti jakémukoli zneužití předtím, než se stane jádrem společnosti

Pokud se projekt osvědčí natolik, že se bude zdát rozumné převést na něj celé fungování společnosti, budou muset světové špičky v počítačové bezpečnosti přehodnotit celý přístup k projektu. Od způsobu, jakým se projekt vyvíjí, přes to, jak například do dat v systému nahlížejí pracovníci back office, až po způsob, jakým vývojáři projektu při zkoumání problémů používají SQL klienta nad produkční databází.

Musí platit pravidlo, že každé nahlédnutí do dat je na systémové úrovni zaznamenáváno do logu a toto zaznamenávání nelze vypnout. Ať už půjde o audit dat prostřednictvím funkcí aplikace, nahlédnutí do dat uživatelem back office, nebo o SQL příkaz zadaný v SQL klientovi nad produkční databází. O každém nahlédnutí do dat musí mít jejich majitel možnost dozvědět se prostřednictvím aplikace.

Metodické postupy, například pro ladění chyb v aplikaci, budou muset obsahovat kroky zahrnující mimo jiné anonymizaci dat, která se stáhnou z produkce pro potřeby odstraňování chyb. S týmem pracuji na vývoji aplikace, která umožní data určitého uživatele z jedné databáze exportovat a následně importovat například do testovacího prostředí pro potřeby simulace stavu v produkci. Takový nástroj musí mít velmi důkladně propracované prostředky k anonymizaci stažených dat. Přenos dat do testovacího prostředí bude pravděpodobně muset provádět zvláštní tým, který bude mít jasně dané metodické postupy, jak se taková věc dělá.

Momentálně nejsem takový odborník na počítačovou bezpečnost, abych dokázal hned na první dobrou vysypat z rukávu, jak musí být všechno zabezpečeno. Právě proto píšu, že takové bezpečnostní posouzení projektu musí provést specialisté. Navržená opatření musejí další specialisté připomínkovat a postupně dopracovat až do stavu, kdy se všichni shodnou, že zabezpečení bude dostatečné i pro projekt takového významu.

Podcenění takového kroku může vést ke katastrofě biblických rozměrů. Proto je třeba na shodě ohledně úrovně zabezpečení bezpodmínečně trvat a za žádných okolností nic nepodcenit. Bezpečnost projektu by se měla průběžně sledovat a vyhodnocovat tak, aby zahrnovala všechny aktuální poznatky v souladu s nejnovějším stavem informatiky a lidského poznání.

Záznamy o nahlížení do systému by se měly pravidelně kontrolovat a měla by se ověřovat oprávněnost důvodů, které k nahlédnutí do dat vedly. Pravděpodobně bude muset před každým takovým nahlédnutím proběhnout nějaký byrokratický proces, který mu dodá legitimitu.

Takové postupy a soubory pravidel pro práci s živými daty v projektu jistě nebude snadné nastavit neprůstřelně. Nepochybuji však, že když se toho ujmou správní lidé, budou se dít zázraky. Když jediný člověk dokázal vymyslet a uskutečnit něco jako Bitcoin, bude takový úkol pro nejlepší specialisty ve srovnání s decentralizovanou kryptoměnou hračka.

Co se týče bezpečnosti blockchainové technologie po případném nástupu kvantových počítačů, kdy by kvantové počítače možná dokázaly vypočítat, jak mají určitá data vypadat, aby z nich vznikl určitý hash, bude podle mě tento problém snadno řešitelný použitím více hashů nad požadovanými daty. Namísto jednoho hashe se budou uchovávat například tři – například pro hodnotu Peter se vypočítá první hash z řetězce Peter, druhý hash z řetězce Peter1 a třetí hash z řetězce Peter2. Kvantový počítač možná dokáže

zjistit, jak změnit vstup, aby první hash byl stejný jako z řetězce Peter, ale už nenajde způsob, jak změnit řetězec, aby hodnota hashe byla stejná jako z řetězce Peter a zároveň Peter1, protože taková kombinace pravděpodobně už ani neexistuje. Asi lze přesně vypočítat, kolik hashů je potřeba, aby se vždy spolehlivě vyčerpaly všechny možnosti a vhodné kombinace hashů už byly nemožné, protože ani neexistují.

31 Prezidentské volby

Začátkem roku 2023 jsem se rozhodl využít příležitosti, která se otevírala tím, že v únoru 2024 byly na Slovensku prezidentské volby a v červnu 2024 volby do Evropského parlamentu. Dokončit projekt tak, abych stihl parlamentní volby na podzim 2023, jsem neměl šanci – i vzhledem k tomu, že parlamentní volby byly nečekané, předčasné.

Doufal jsem, že se mi podaří přesvědčit nějaké poctivé kandidáty na prezidenta, aby prostřednictvím aplikace zveřejnili údaje o svém majetku. V práci se právě nějakým způsobem měnily projekty, a protože pro mě ve firmě zrovna těžko hledali další práci, nabídl jsem se, že si vezmu půlroční neplacené volno, abych mohl Viditelné peníze dokončit a připravit je na prezidentské volby.

Prezidentské volby pro mě z obchodního hlediska dopadly špatně. Nepodařilo se mi přesvědčit nikoho, aby se do systému zaregistroval a zveřejnil údaje o svém majetku. Chvíli se se mnou bavil někdo, patrně asistent Ivana Korčoka, ale nakonec to vyšumělo do ztracena. Možná to nakonec bylo i dobře, protože aplikace byla tehdy po grafické stránce nehezká a také funkčnost ještě pokulhávala – v podstatě se dala dělat jen statická majetková přiznání, tedy popsat seznam majetku k určitému okamžiku.

Po měsících mé pracovní přestávky nastal čas, kdy jsem se měl vrátit k práci pro Italy. Ukázalo se ale, že v projektech došlo k nějakým změnám a neměli pro mě práci, přestože to bylo domluveno. Musel jsem si tedy začít hledat práci jinde. Asi po půl roce hledání se mi podařilo získat místo v jiném mezinárodním korporátu a pracovat na bankovním systému – také jako seniorní programátor Oracle, databázový specialista.

Naproti tomu v samotném projektu nastal obrovský posun k lepšímu. Podařilo se mi najít šikovnou grafičku, která systém polidštila. Konečně vypadal tak, jak měl. Také jsem v něm provedl funkční změny, které znamenaly důkladnější evidenci majetku a možnost vytvořit nejen statické majetkové přiznání, ale také hloubkové, z něhož bylo možné vyčíst například to, jak člověk vydělal na obchodech s nemovitostmi, které už nevlastní. Přibyla také možnost evidovat obchody s kryptoměnami a sledovat v čase vývoj a splácení například hypotéky. V květnu 2025 byla aplikace konečně ve stadiu, kdy jsem se za ni opravdu nemusel stydět.

Co se týče marketingových aktivit, začal jsem zprávami o existenci projektu a jeho poslání spamovat například poslance Evropského parlamentu. Evropský parlament má myslím přes 700 členů. Ze 700 odeslaných e-mailů na odkaz v e-mailu kliklo asi 6 europoslanců. Dva asistenti europoslanců mi dokonce něco odepsali; jeden, o kterém jsem se dočetl, že má proruské tendence – s takovým člověkem jsem nechtěl mít nic společného. A další – český europoslanec, který mi popřál mnoho úspěchů v projektu, ale když jsem ho vyzval, aby si v systému vytvořil majetkové přiznání, komunikace vyšuměla do ztracena.

32 Politické ambice

Začínalo mi docházet, že projekt nemá šanci růst, pokud sám nepůjdu příkladem a neukážu ostatním, jak se má politika skutečně poctivě dělat – tedy se zdravým selským rozumem, s plnou transparentností a v neposlední řadě globálně.

Rozhodl jsem se tedy, že prozatím alespoň neformálně založím politickou stranu, která bude stát na zmíněných třech pilířích.

První pilíř – zdravý rozum

První pilíř je vyjádřen v dokumentu, který popisuje, jak bude nová strana přistupovat k jednotlivým společenským tématům, která jsou momentálně v kurzu. O věcech, které jsou v něm napsané, jsem v některých případech přemýšlel celý život. Snažil jsem se do těch tezí vložit veškerou moudrost, kterou jsem kdy během svého života načerpal. Nemyslím si, že je možné ke zmíněným věcem přistupovat rozumněji, než jak je uvedeno v daném dokumentu. Počítám v něm s takovými věcmi, jako že existují otázky, které běžný smrtelník bez podpůrného aparátu prostě nemá šanci správně rozseknout. Navrhuji proto zřídit celoplanetární radu, která bude mít na starosti na první pohled obtížně řešitelné etické otázky lidského soužití. Vyjádření takové rady by měla být závazná pro všechny vlády na světě. Pokud se totiž taková rada jednou na něčem shodne, půjde o mnohem kompetentnější posouzení podpořené plnou vahou a prostředky, které bude mít rada k dispozici, a navíc bude nestranné a objektivní, neovlivněné žádným populismem. Věcí, se kterou bych se na takovou radu obrátil například já, by bylo, zda a za jakých podmínek je, či není vhodné, aby lidé jiné orientace mohli adoptovat dítě.

O něčem takovém totiž žádný politik nemůže rozumně rozhodnout od stolu. Vypracování metodiky, kdy a za jakých okolností párům stejného pohlaví povolit či nepovolit adopci dítěte, vyžaduje důkladné studium velkého množství případů, kdy adopce dopadla dobře i kdy dopadla špatně. Teprve po zmapování řady takových úspěšných i neúspěšných případů bude možné vypracovat metodiku, jak za jakých okolností postupovat. Takový postup může zahrnovat psychologické a sexuologické posouzení potenciálních rodičů a třeba i různé zdlouhavé procedury, které nemusí být rodičům žádajícím o adopci příjemné. Pokud je však zájem takového páru o založení téměř plnohodnotné rodiny upřímný a vážný, nebude mít problém proceduru podstoupit. To, že některý politik od stolu a od boku rozhodne, že někdo nemá právo na plnohodnotnou rodinu jen kvůli sexuální orientaci, je projevem primitivního zjednodušování a populismu, který nemá v moderní společnosti co dělat.

Dalším příkladem netradičního přístupu je přístup k migrantům a migraci. Myslím si, že skutečnost, že má nějaký člověk štěstí a narodí se v rozvinuté části světa, není spojena jen s právy, ale také s povinnostmi. Mezi takové povinnosti patří z vlastní pohodlné situace podat pomocnou ruku jiné bytosti, pokud je to potřeba. Problémy s migranty, například s jejich špatným začleněním do společnosti, budou díky Viditelným penězům snadno řešitelné. Migrant je v nové zemi v postavení hosta a musí hrát podle pravidel svého nového domova. Jinak si hostitelská země vyhrazuje právo ho odmítnout. Součástí takových pravidel může být například požadavek, aby migranti podléhali nejpřísnějšímu stupni transparentnosti peněz ve Viditelných penězích. Znamenalo by to, že všechny ekonomické transakce takového člověka budou pod drobnohledem jeho okolí. V okamžiku, kdy si koupí vzduchovku na střílení

vrabců, začne jeho okolí křičet a on bude muset vysvětlovat. Z migrantů pod takovým dohledem by byli nejlepší migranti na světě.

Další důvody ve prospěch migrace, například pokles počtu obyvatel, jsou běžně známé. Nemám však v úmyslu se jimi ohánět, protože si myslím, že planeta bude zvláště poté, co věda vyřeší lidskou nesmrtelnost, čelit opačnému problému, než je úbytek populace. Pokud lidé nebudou umírat na nemoci ani stářím, bude planeta muset řešit své přelidnění, nikoli nedostatek lidí.

Druhý pilíř politické strany – silná transparentnost

Druhý pilíř, silná transparentnost, bude do značné míry spoléhat na projekt Viditelných peněz. Každý člen nové strany totiž bude muset mít v projektu zpracované hloubkové majetkové přiznání, které bude muset ověřit buď celá veřejnost, nebo alespoň důvěryhodné okolí politika. Myslím si, že pokud se projekt osvědčí, bude namístě uvažovat o legislativě, která veřejně činným politikům uloží povinnost udržovat údaje o majetku v projektu aktuální. Politici by navíc měli být do projektu zapojeni doživotně – tedy i po odchodu z politiky, aby bylo možné vidět případné majetkové toky, které nebudou v pořádku, přestože k nim dojde až po odchodu z politiky. Dlouhodobým cílem projektu je, aby se do něj zapojili všichni lidé, nejen politici. Protože jedině v takovém případě se jeho účinky projeví naplno. Něco takového se však přinejmenším zpočátku u mnoha lidí nesetká s pochopením. Pozitivní účinky projektu bude nejprve nutné ověřit. Jasnou první volbou pro takový test jsou politici a lidé placení z veřejných peněz, protože u nich je prokazatelná nezkorumpovatelnost nejdůležitější. Je jasné, že projekt bude od začátku trpět mnoha mouchami a nedostatky, ale od toho tu snad bude můj tým, aby se případné nedostatky odstranily a projekt se posouval žádoucím směrem.

Třetí pilíř – globálnost

Poté, co se na planetě globalizoval obchod a ekonomický život, je načase, aby se globalizovala také politika. Je hanba, že v době, kdy se lidstvu podařilo digitalizovat poznávání vytvořením umělé inteligence, stále nemáme formální politickou reprezentaci planety jako celku. Organizace spojených národů nemá prakticky žádné skutečné politické pravomoci a politici v jednotlivých zemích světa si díky této bezzubosti dělají, co chtějí. To, že v 21. století existují věci jako války mezi národy nebo skupinami obyvatel, je zahanbující.

Moderní politická síla usilující o sjednocení lidstva by měla fungovat na podobných principech jako globální firmy – například McDonald's. Stejně jako se v nějaké centrále McDonald's vyvíjejí produkty, které se potom prodávají po celém světě, měla by i globální politická strana mít centrálu, kde vzniknou ty nejlepší možné politické produkty. Každý aktuální problém, pro který bude třeba nalézt řešení, si taková centrála globální strany vezme za svůj a připraví jeho řešení nejlépe, jak bude možné – se zřetelem ke zdravému rozumu, přísně antipopulisticky a věcně. Díky tomu, že místní politici této strany v jednotlivých zemích budou při své politické činnosti vázáni stanoviskem centra, se potlačí pokušení k populismu a nežádoucí improvizaci. Pokud na světě existuje nějaký problém, měl by se nad ním sejít tým nejlepších specialistů v daném oboru a určit, jak jej řešit. Takový tým by měl vždy přijít s nejrozumnějším možným řešením, které bude pro místní politiky závazné. Odstraní se tím zbytečné vynalézání kola – na místní

úrovni se prostě pouze převezme z centrály, jak se mají věci řešit. A taková řešení vytvoří nejlepší mozky planety v dané problematice. Bez nežádoucího populismu a vždy v souladu se zdravým rozumem.

Později, až budou vybudovány dostatečné struktury místních politických stran, se tvorba jednotného stanoviska přesune z centrály na jakousi vnitrostranickou radu tvořenou špičkami strany v jednotlivých místních pobočkách, která bude čímsi jako mozkem v mozku planety.

Takové fungování světa je podle mě to, čemu se říká Nový světový řád. V konspiračních teoriích se Nový světový řád označuje za jakousi temnou diktaturu, jejímž cílem je zotročit lidstvo. Ve skutečnosti si myslím, že pravdou je pravý opak. Nový světový řád je ve skutečnosti nový způsob fungování lidstva po ekonomické, sociální a politické stránce. Způsob, ve kterém je klíčem k férovému a spravedlivému soužití lidstva společenský systém postavený na základech liberální demokracie a rozšířený o téměř plnou transparentnost finančních a majetkových toků. Taková změna uspořádání je podle mě nevyhnutelná, aby se lidstvo mohlo i v době dnešních technologií relativně bezpečně rozvíjet a dále růst.

33 Střípky z osobního blogu

Diebus solitudinis

Dny samoty aneb Nothing else matters.

Když čirost vlastní mysli přiměje Tě jednat jasně.

Když sám jsi jako noha levá, víš, že někde je i pravá.

Jsme lidé na břehu řeky, vědí to snad už celé věky?

Řeka přece musí mít dva břehy. Rád vejdu do ní nahý.

Zpět k času, kdy matka matky pokřtila. A život vírou posvětila.

V chrámu velikost té ztráty, v hloubi duše nezaplatím bez odplaty.

Čirost těchto řádků prudká do srdce pramen živé vody vetká.

Ve jménu Otce, Ducha, Syna – křišťálovým okem pravdu snímá.

V tom zrcadle tak čisto, obrazy se jistě mění v život.

A tak i Ty v této chvíli stal ses živým.

Katka Knechtová – Spomaľ – zvláštní dialog

Ona: Za něčím bájným, do zahrad, kde není kříž.

Kam se to blázníš, nestíhám s Tebou jít.

Zpomal – máš příliš vysokou rychlost, vnímám ji jen šestým smyslem.

Mám závrať.

Spěchám po tvém boku a mám už dost zbytečných pokut.

Mám se bát?

On: Ne, bát se, má milá, jistě nemusíš.

I když trochu snad neuškodí.

Rodí se věc přenádherná.

Země, či možná spíše celý svět, kde už není žádný bol.

Svět, kde člověk volně dýchá.

Svět, kde člověk je věčně mladý.

Svět, kde člověk dělá to, co ho opravdu baví.

Jeden komponuje, druhý rozdává zmrzlinu na náměstí.

Třetí věnuje život výchově svých dětí.

Aby lépe vnímal, jak ten čas letí.

Jen musí slíbit před oltářem, že s jejich matkou bude až do rané dospělosti dětí vzorným párem.

Svět, kde se hodnoty přestaly měřit penězi, svět, kde se lidské štěstí poctivě střeží.

Kde už není žádná choroba, kde se lidstvo zbaví poroby.

Svět, kde už není nedostatek, kde člověk vynakládá energii jen na věci, v nichž je skutečně láska – rodinu, štěstí, víru a ty, které mu dají smysl.

3 zásadní výzvy dnešního lidstva a moje odpověď na ně

3 výzvy dnešní doby, kterým jsem se rozhodl věnovat energii. Od změny pravidel společnosti přes věčný život až po pokrok v ontologii bytí.

Výzva číslo 1 – Mírná změna pravidel, podle kterých funguje společnost, s dramatickým dopadem na efektivitu lidského soužití – zavedení Viditelných peněz

V profesním životě jsem programátor. V programování je poměrně běžné, že poté, co pro zákazníka vytvoříte nějakou funkci a všechno funguje, jak má, se nad celým problémem zamyslíte ještě jednou – tentokrát už ale se všemi zkušenostmi, o které jste bohatší oproti době, kdy jste začínali, a naprogramujete celou věc, pokud to okolnosti dovolují, znovu, tentokrát už mnohem koncepčněji než poprvé. Víte totiž už, jaké problémy Vás při řešení čekají, s jakými výjimkami musí Váš systém umět pracovat atd. Tomuto procesu se říká refaktoring. A tento proces refaktoringu, s nadhledem nad celým fungováním společnosti, naposledy provedl Ježíš Kristus před 2000 lety. Uplynulo 2000 let a během nich se nikdo nezamyslel nad lepším, koncepčnějším způsobem, jak by mohla lidská společnost fungovat. Kristovo: „Kdo z vás je bez hříchu, ať po ní první hodí kamenem." a „Všechno, co chcete, aby lidé dělali vám, dělejte i vy jim." představovalo oproti Mojžíšovu desateru pokrok, ale od dob Nazaretského se pravidla společnosti vyvíjela víceméně samospádem. Snažím se říci, že možná nastal čas si po 2000 letech nabývání zkušeností získat odstup a pokusit se navrhnout, jak by lidská společnost mohla fungovat lépe. Odpověď na otázku, jak by měla lidská společnost třetího tisíciletí vypadat, jsem poprvé zaznamenal v textu amerického autora Neala Donalda Walsche, v knize Hovory s Bohem 2. Knihu jsem si přečetl v polovině 90. let, v době, kdy na Slovensku zuřil divoký mečiarismus a boj o právě privatizované majetky. Celá myšlenka je v zásadě úplně jednoduchá. Peníze jsou podle autora v rozvinutých společnostech – tedy takových, kde nikdo nechce nic na úkor někoho jiného – prostě plně transparentní a viditelné. Jinými slovy si každý ve společnosti může zjistit a kdykoli ověřit, kdo má kolik peněz, jaký majetek a finanční toky atd. Jako informatikovi mi došlo, že by se něco takového dalo uskutečnit zavedením bankovního systému, který by takové informace obsahoval a uměl je poskytovat a zároveň by byl centrálním zúčtovacím centrem celé společnosti. Pokud Vás napadá asi tisíc důvodů, proč by to podle Vás nemohlo fungovat, zkuste si nejprve projít stránky https://viditelnepeniaze.sk, rozebral jsem tam myšlenku zprava zleva, shora i zdola. Případně se také přihlaste e-mailem k odběru newsletteru; newsletter je pro mě důležitým měřítkem toho, jak se mi daří či nedaří oslovovat veřejnost.

Abych to ale nakonec uzavřel, myslím si, že přechod celé společnosti na transparentní finanční systém, v němž budou peníze, majetek i jejich toky zcela viditelné, je možná nejen něčím, co zlepší fungování lidstva jako celku, ale možná dokonce i nezbytností. Umožní totiž zavést kontrolní mechanismy v neuralgických bodech společnosti, jejichž hlídání může být kriticky důležité a jejichž ochranu klasický kapitalismus vůbec neřeší. Jako nejnápadnější příklad mě napadá, že díky Viditelným penězům by bylo možné mnohem lépe kontrolovat, co skutečně dělají například biologické laboratoře schopné vyvinout nový smrtelný virus.

Výzva číslo 2 – Pokrok v medicíně, který povede ke schopnosti léčit všechny nemoci, dokonce i stáří – dosažení věčného života

Největší podnikatelskou příležitostí dnešní doby podle mě nejsou autonomní elektrická auta, ale něco, co řeší potřeby každého člověka mnohem osobněji a intimněji než nějaký cool hmotný statek. Pokrok ve všech vědních oborech totiž osvětluje jednu cestu, která se dříve či později stane skutečností. Mám na mysli pokrok v medicíně. Ale nejen v léčení nemocí. Od schopnosti vyléčit jakoukoli nemoc je totiž jen malý krůček ke zvrácení biologických procesů v lidském těle – tedy k zastavení stárnutí, či dokonce k přímému obrácení chodu lidských biologických hodin.

Jako informatik vidím v řešení tohoto problému, který se týká každého člověka, obrovský prostor pro uplatnění softwarových technologií. Problémem medicíny je totiž zpětná vazba. Lékař Vám ve skutečnosti nikdy nedokáže se 100% jistotou říci, jak bude Vaše tělo opravdu reagovat na určitý lék. A už vůbec ne, jaké budete mít vedlejší účinky, pokud ho budete brát 10 let v kuse. Softwarové modely těla by tento problém dokázaly řešit. Softwarový model lidského těla je totiž systém, který umí vypočítat, jak se určitá část těla zachová za určitých vnějších podmínek. Taková virtualizace lidského těla se stane svatým grálem medicíny. Díky možnosti vyzkoušet si, jak bude tělo reagovat na různé chemické látky či léčbu, dostanou lékaři do rukou nástroj, s jehož pomocí budou dokonale ovládat každou buňku lidského těla.

O vlastní zdraví se intenzivně zajímá každý člověk a jakýkoli posun v této oblasti bude odměněn obrovským podnikatelským úspěchem. Je dokonce možné, že obecné umělé inteligence se podaří dosáhnout dříve snahou simulovat chemii a procesy v lidském mozku než budováním umělých neuronových sítí.

Abych závěr této výzvy vztáhl k nadpisu celého článku, myslím si, že kdyby se mi v prvním kroku podařilo vydělat dostatek peněz na zaplacení výzkumu z výzvy 2, byť by trval několik desítek let, bylo by možné tuto výzvu uskutečnit. Je mi jasné, že se této příležitosti bez ohledu na mě chopí šikovní podnikatelé. Kdybych však na celou věc šel systematicky a s pohledem upřeným k cíli, celý proces by se určitě dal zkrátit o jednotky let. Pro lidi mé generace to může znamenat rozdíl mezi životem a smrtí. Opravuji se, rozdíl mezi věčným životem a smrtí.

Myslím si, že celou myšlenku lze uskutečnit během 20 let podobným způsobem, jako se podařilo přečíst lidský genom. Na přelomu tisíciletí se náklady na přečtení genomu jednotlivce odhadovaly na miliardu dolarů. O 20 let později se genetické sekvenování provádí komerčně za 1000 eur. To, co popisuji, je sice o řád náročnější úkol, ale lze jej provádět s technologiemi o 20 let novějšími.

Výzva číslo 3 – Pokrok v ontologii bytí – získání 100% důkazu, že vnější svět a lidé kolem jsou skuteční stejně jako já – vyřešení problému samoty

Tato výzva se dotýká vlastnosti života a bytí, která je podle mě největším prokletím, ale zároveň i největším požehnáním člověka a bytí jako takového. Předpokládám, že tomuto odstavci budou lidé málo rozumět. Moji vrstevníci mají většinou plné ruce práce s péčí o své okolí, které je na nich závislé – mám na mysli rodičovství. Má-li člověk takové starosti, je na konci dne rád, že je rád, a jakékoli podobné rozjímání o nesmrtelnosti chrousta mu bude připadat nesmyslné a zbytečné. Situace se však dramaticky změní, pokud se skutečně podaří naplnit výzvu z bodu 2 a lidé budou žít neomezeně dlouho. Děti vyrostou a odejdou; je dokonce možné, že kvůli omezeným zdrojům planety nebude možné mít neomezený počet

dětí jako v současnosti. Po překonání úvodní životní fáze budou mít lidé další děti jen výjimečně. Budou mít více času na introspekci a pozorování vlastního nitra.

Protože je tato část článku s vysokou pravděpodobností nadmíru osobní, bylo by asi namístě přiblížit svou osobní situaci. Je mi 42 let, kvůli roztroušené skleróze jsem upoután na invalidní vozík a je pravděpodobné, že nemoc ještě neřekla poslední slovo. Za takových okolností bych musel být trochu šílený, abych sebral odvahu založit si rodinu. Snažím se vysvětlit, že moje osobní situace je dost specifická a možná uvažuji i o věcech, ke kterým lidská mysl běžně nezabloudí.

Člověk má absolutní, 100% jistotu o velmi málo věcech. K těm, které na tento privilegovaný seznam patří, náleží výrok Reného Descarta: „Myslím, tedy jsem." Pokud totiž platí elementární logika, z faktu, který člověk právě zakouší – tedy že myslí –, nutně vyplývá, že musí být skutečnou entitou, protože produkuje myšlení. Drtivá většina ostatních věcí v životě je na míle vzdálená jistotě, kterou má člověk o vlastním bytí. Lidské vnímání a realita od sebe mohou být vzdáleny jako pocity člověka, který vnímá pouze stíny v pověstné Platónově jeskyni. O svém okolí může člověk vědět jen to, co mu zprostředkují jeho smysly. Pokud například máte ve vnímání nějakou poruchu – třeba jste barvoslepý –, nikdy nepochopíte, jak svět vidí zdraví lidé. Vnější svět teoreticky vůbec nemusí být skutečný, stačí, aby se tak jevil Vašim smyslům. Jinými slovy člověk nemá o svém okolí žádný důkaz; všechno kolem něj nemusí být reálné, stačí, aby ho nepřetržitě klamaly smysly. Myslím si, že největším kvalitativním skokem ve vnímání, jaký může člověk snad zažít, je získání jistoty stejné kvality, jakou má poznání, že je – získání jistoty, že to, na čem mu ve vnějším světě záleží, je opravdu stejně skutečné jako on sám. Pokud se mi podaří takovou jistotu o vnějším světě získat, jen si sednu a budu úlevou tři dny plakat. Je nanejvýš děsivé a skličující, že nemáme vůbec žádnou jistotu o bytí toho, na čem nám nejvíce záleží.

V úvodu této výzvy jsem napsal, že skutečnost, že člověk nemá jistotu o svém okolí, je nejen jeho největším prokletím, ale i požehnáním. Požehnáním proto, že pokud v této otázce vědecky pokročíme, možná dospějeme do bodu, kdy bude možné identity myslí takříkajíc uloupit. Máte-li dnes miliardáře, nikdy se nestane, že by snědl miliardu hamburgerů a měl z nich takový užitek, jaký by představoval souhrnný užitek miliardy jednotlivých lidí, z nichž každý snědl jeden hamburger. Pokud bude možné takříkajíc uloupit mysl jiného člověka, a tím získat jistotu, že ten člověk je stejně skutečný jako Vy, možná bude možné souhrnně prožívat požitky lidí, jejichž mysl jste uloupili. Proto může být takový vědecký pokrok dvojsečnou zbraní.

Závěr

Popsal jsem tři výzvy, kterým jsem se rozhodl věnovat svou energii, pokud bude trochu sil a vůle. O první výzvě v pozadí přemýšlím už od poloviny 90. let. Konkrétní kroky k zavedení Viditelných peněz jsem začal podnikat zhruba před rokem – založením webových stránek věnovaných této myšlence a vývojem softwaru, na kterém by systém Viditelných peněz mohl běžet. Druhá výzva navazuje na potenciální úspěch první. Pokud se podaří s první finančně prorazit, investuji potřebnou část dostupných prostředků do vývoje softwarových modelů lidského těla.

Třetí výzva je jediná, u které zatím není vidět světlo na konci tunelu. Závisí na vědeckém pokroku, který nelze předpovědět; může být za rohem, ale i v horizontu tisíciletí. Podobně by však člověk v 18. století odhadoval možnosti dnešních mobilů a internetu.

Jak funguje karma

K pochopení toho, jak určité věci v životě fungují, je podle mě zásadní rozumět tomu, jak v životě funguje karma. Není to tak, že by na obláčku na nebi seděl dědeček, který si do notýsku zapisuje, kdo, kdy, co komu udělal zlého či dobrého, a potom při určitých příležitostech lidi trestal podle jejich minulých skutků.

Spíše si myslím, že i v tomto bumerangovém mechanismu života má podstatně větší vliv naše vnímání v první osobě. Jsme to my sami a naše vědomí, kdo velmi dobře ví, kdy jsme komu udělali něco zlého nebo dobrého. Pokud máme zápornou bilanci, naše podvědomí přitáhne do života zlé věci, a naopak.

Pokud se v životě stane nějaká negativní věc – například podstoupení přerušení těhotenství –, přestože si člověk v okamžiku, kdy se k tomu rozhodne, myslí, že je s následky duševně vyrovnaný, může se to v delším časovém horizontu ukázat jako mylná domněnka s katastrofálními následky. Bez ohledu na to, zda usmrcení lidského plodu považujeme za stejný prohřešek jako zabití živého člověka, nebo jen za prosté ukončení života jakési beztvaré biologické hmoty bez následků, hmoty, která by nám jinak zničila život, se později můžeme dostat do situací, v nichž se náš pohled změní. Je dokonce málo pravděpodobné, že by se to nestalo. Interrupce může být z určitého pohledu vnímána jako mnohonásobně horší zločin než zabití jiného člověka. Lze na ni totiž pohlížet jako na vraždu vlastního dítěte. Aby bylo jasné, co se snažím říci – samotná možnost pohlížet na ni jako na vraždu vlastního dítěte úplně stačí k tomu, aby s neomylnou jistotou zničila život. Ve svém životě jsem se blízce setkal se čtyřmi lidmi, kteří udělali něco podobného. Tři z nich byli následky tak ochromeni, že špatně vyhodnocovali úplně jednoduché situace a svému okolí dělali ze života peklo. Takový člověk jako by měl před očima obrovskou bariéru, která mu brání v objektivním pohledu na svět. Cokoli totiž dělá, je primárně ovlivněno tím, že do všeho vnáší zcela nepatřičné prvky, jejichž hlavním účelem je nějak ospravedlnit takový prohřešek, kterého se člověk vůči životu dopustil.

Abych to tedy uzavřel, podstoupit něco takového jako interrupci je věc, která může zásadně negativně ovlivnit život. Přestože to z pohledu daného okamžiku může vypadat jako dobrá, pragmatická volba, která zabrání zhroucení životního pohodlí. V drtivé většině případů je to obchod s ďáblem, jímž se člověk takříkajíc vzdává čistého svědomí výměnou za zdánlivě pohodlný život. To by se mělo povinně a do hloubky vysvětlovat zejména mladým ženám, které něco takového hodlají podstoupit. Účinným protiopatřením, jež by objasnilo možné dopady takového kroku, by mohlo být například povinné trávení určitého času na novorozeneckém oddělení v nemocnici. Pokud bude žena po takovém důkladném vysvětlení toho, co to může způsobit, a po kontaktu s novým životem na novorozeneckém oddělení přesto trvat na svém rozhodnutí, jsou její důvody zřejmě tak vážné, že by to mělo být respektováno.

Úvaha o nutnosti konečnosti vesmíru

Tato úvaha má k rigoróznímu důkazu hodně daleko, přesto si však myslím, že se v jejím myšlenkovém proudu objeví věci, které je přínosné vědět.

Albert Einstein kdysi řekl, že vesmír a lidská hloupost jsou nekonečné, přičemž tím prvním si není jistý. Pokusím se v tomto článku přinést důkaz, že se Einstein v případě vesmíru mýlil.

Představme si, že by vesmír byl opravdu nekonečný. V kterémkoli jeho bodě by se tedy dalo říci, že o trilion trilionů světelných let dál existuje planeta Země 2 a na ní Peter Boško 2. Pokud by neexistovala o trilion trilionů let dál, mohla by existovat o trilion trilionů trilionů let dál. Kdyby byl vesmír nekonečný, naše možnosti posouvat hledání Boška 2 by byly nekonečné, a tedy odsouzené k úspěchu. K nekonečnému počtu úspěchů. Peter Boško 2 by však byl tak technologicky vyspělý, že mi z takové dálky dokáže poslat 500 EUR do ruky, když ji teď natáhnu. Vidíte, k jakým absurditám se dostáváme? Mnou popisovaný Peter Boško 2 neexistuje, protože mi právě v rukou nepřistála bankovka v hodnotě 500 eur.

Abych uvedl věci na pravou míru, je třeba napsat, že tento důkaz implicitně používá dva předpoklady:

Za nekonečný vesmír považuji takový, v němž se donekonečna opakuje rozložení hmoty, jaké známe z naší pozorované části viditelného vesmíru. Rozložení hmoty v něm musí být donekonečna víceméně náhodné a musí umožňovat existenci galaxií a hvězdných soustav, jaké známe. Pokud je to však například tak, že vesmír je tomu našemu pozorovanému podobný jen do určité, byť velmi velké vzdálenosti a za touto hranicí je už například pouze prázdný prostor, považuji takový vesmír za konečný.

Předpoklad, že při dostatečném technologickém rozvoji je nějakým způsobem fyzikálně možné provést na obrovskou vzdálenost nějaký materiální zásah – například ke mně teleportovat bankovku z libovolné vzdálenosti. Pokud existuje první Peter Boško 2 vzdálený 10^{100} světelných let, ale kvůli nedostatečné technologické vyspělosti mi bankovku nedokáže poslat, nemá to na můj důkaz žádný vliv, protože prostě pokračuji v hledání dalšího, který už potřebnou technologií disponovat bude. K platnosti svého důkazu potřebuji jediné: aby bylo fyzikálně možné nějakou mimořádně vyspělou technologií poslat bankovku na libovolnou vzdálenost.

Vesmír nemůže být nekonečný, protože prvek nekonečna přináší prokazatelné absurdity, například v podobě poslání bankovky, k němuž prokazatelně nedochází. Poslání bankovky je však jen jeden očividně nesmyslný příklad, který má ilustrovat nesmyslné důsledky nekonečného vesmíru. Ve skutečnosti je to, co by se mělo stát, podstatně širší. V zásadě by se mělo odehrát všechno, na co pomyslím i nepomyslím, a to nejen mně, ale v celém vesmíru. Kdyby byl vesmír nekonečný, muselo by se všude dít všechno, co se může stát. A to už je definice nebytí. A to je ve skutečnosti nekonečné.

Jediným aspektem bytí, který má svým způsobem atribut nekonečnosti, je skutečnost, že si uvědomuji sám sebe. Nebo chcete-li, že si bytosti s vědomím uvědomují samy sebe. O nich to ale vím pouze zprostředkovaně, o sobě to vím se 100% jistotou, protože se to odehrává přímo v mém nitru.

Ale o tom snad někdy příště

Architektura systému Viditelných peněz (VP) – první transparentní bankovní systém jištěný blockchainem 1

Už je to nějaký čas, co jsem na svém blogu publikoval článek o tom, jak by inovace ze světa kryptoměn mohly přinést zásadní změnu v tom, jak se k sobě lidé chovají. Stručně řečeno jde o to, že kdyby byly ve společnosti do určité míry transparentní i soukromé peníze lidí a jejich majetek, postupně by to pravděpodobně vedlo k řešení velké většiny problémů, které vyplývají z odvěkého mezilidského boje o zdroje.

V dnešním článku bych se chtěl věnovat architektuře systému, který by splňoval požadavky na celospolečenský transparentní zúčtovací systém, jejž pomalu vyvíjím. Na úvod bude potřeba malé technické okénko do světa kryptoměn.

Hashovací algoritmus jako klíč k předložení důkazu, že určité věci jsou právě tak, jak je máte někde zaznamenané, a s vysokou mírou jistoty nijak jinak

Ve světě IT a především v oblasti kryptoměn je klíčovým pojmem takzvaný hashovací algoritmus. Jeho nejčastěji používaná verze – takzvaný SHA256 – je algoritmus, kterému dáte na vstup nějaký krátký text nebo třeba i soubor o velikosti několika terabajtů a on Vám k tomuto vstupu vygeneruje řetězec dlouhý 64 znaků, který vypadá následovně:

Hash SHA256 textu „Peter“ je například tato hodnota:

ea72c79594296e45b8c2a296644d988581f58cfac6601d122ed0a8bd7c02e8bf

Hash SHA256 textu „Peter1“ je však už tato hodnota:

c2a455a6fba64a8aa2dabed5d193a6bd89813376c02ae40b86f56af6473d4323

Jak můžete vidět, obě hodnoty, které algoritmus vrátil, jsou zcela odlišné a nijak na sobě nezávisí. Hashovací funkce totiž funguje na principu takzvaného lavinového efektu. Jediný změněný bit vstupního řetězce způsobí tak dramatické změny ve výsledku, že jsou nakonec výsledky zcela nezávislé, přestože možná vznikly z podobných dat (vstupů). SHA256 je napříč světem IT jednotný – pokud Vám tedy kdokoli řekne, že vypočítal SHA256 nějakého vstupu, výsledek by měl být stejný i na zcela jiném operačním systému nebo v jiném programovacím jazyce. Protože postup je všude stejný.

Hashování SHA256 má navíc také tu vlastnost, že když někomu dáte výsledek, například onu hodnotu ea72c79594296e45b8c2a296644d988581f58cfac6601d122ed0a8bd7c02e8bf, a neřeknete mu, že je to hash hodnoty Peter, nemá to jak zjistit. Jediným způsobem, jak na to může přijít, je spolehnout se, že Váš vstupní text do hashovací funkce nebyl příliš dlouhý a že jste v něm použili například jen alfanumerické znaky, a začít zkoušet – například začne jedním písmenem „a“, potom k němu přidá b – „ab“ – a na takto vytvořené vstupy zavolá funkci SHA256 a porovná její výsledek s tím, co jste mu dali. A bude to dělat tak dlouho, dokud nenarazí na posloupnost znaků, která mu dá stejný výsledek, jaký jste zadali. Jinými slovy, kdybyste vypočítali hash tohoto textu:

{
"account_from":"SK11 1100 0000 0000 2644 5963",
"account_to": "SK15 1100 0000 0000 2677 5968",
"amount": 5000,
"currency":"EUR"
}

(Příklad je zcela vymyšlený, včetně neexistujících čísel účtů)

Výsledkem by byla hodnota 7b4f22193ad7675da45be8d5e22f042b36cdc78c397f92dd572786dca61b326b. Kdyby ten člověk chtěl například text upravit tak, že by změnil částku z 5000 na 10000, mohl by to sice udělat, ale jen velmi obtížně by dokázal upravit zbytek těla transakce tak, aby v něm byla jím požadovaná částka 10000 místo 5000 a současně se nezměnila hodnota hashe celého textu. Data, kterými algoritmus nakrmí, prostě budou jiná a jemu potrvá miliardy let, než přijde na takovou změnu těla transakce, aby výsledná hodnota hashovací funkce zůstala stejná jako původně, a přitom byla částka změněna tak, jak si přeje.

Tato vlastnost hashovací funkce se využívá tak, že pokud někomu dáte nějaký text, který si může někde opatřit (například z databáze transakcí), a zároveň mu řeknete, jakou hodnotu hashe měl tento text v době svého vzniku, dokáže si velmi rychle ověřit, zda se text od okamžiku, kdy jste vypočítali původní hodnotu hashe, změnil, či nikoli. A právě tento úkon se bere jako důkaz, že se data od chvíle, kdy jste nad nimi vypočítali hash, nezměnila.

Blockchain – použití hashovací funkce na steroidech

To, co z blockchainu v tomto článku pokryji, je asi 10 % toho, co tento pojem ve skutečnosti zahrnuje. Pro potřeby vysvětlení architektury VP to totiž bohatě postačí.

Relativně krátce po uvedení Bitcoinu vypuklo kolem blockchainu šílenství. Vznikaly firmy, které se měly specializovat na využití blockchainu v různých oblastech světa IT, konzultanti si do popisu svých pozic začali psát označení typu Blockchain specialist atd. Nakonec se blockchain mimo Bitcoin a kryptoměny prosadil prakticky jen minimálně. Slyšel jsem o nějakých aplikacích, v nichž je důležité určitou informaci uchovat navždy – například že nějaký pacient užíval určitý lék atd.

O co tedy v blockchainu vlastně jde? Kryptoměny řeší problém peněz jedinečným způsobem – měna nežije v jednom centralizovaném systému, který by byl někde umístěný, ale prakticky všude, kde běží třeba i malý server, který podporuje její fungování a je připojený k internetu. Aby však měna mohla fungovat bez jediného centralizovaného serveru, musíte mít něco, co má každý ten malý počítač, na kterém měna běží, stejné a co se aktualizuje s každou transakcí, která proběhne kdekoli na jiném serveru. Zároveň musíte umět řešit situace, kdy někdo na dvou serverech současně zadá odeslání nějaké částky z téhož účtu či peněženky. K tomu přistupuje potřeba nějak odměňovat provozovatele těch nesčetných malých serverů, na kterých Vaše kryptoměna žije, a další věci. Blockchain je právě to, co mají ty malé servery víceméně stejné a co obsahuje jednotlivé transakce v kryptoměně. Blockchain se skládá z bloků. Odtud název blockchain – řetězec bloků. Bloky se skládají z transakcí, které v kryptoměně proběhly.

V pravidelných intervalech se uzavírají a vznikají nové, podle toho, jak přibývají transakce. Uzavření bloku mimo jiné znamená, že vypočítáte hash z takového nebo podobného textu:

{

"previous_block_hash":"42ca08014a7e842f8205d3979eb14a95c52bf9ffb41c6752efe7bb08114ba47e",

"transaction1_hash":"
fe6bc43fff796742bbee6adebec349a38323aed2de40d848aa9ed1428a451942",

"transaction2_hash":"
0965577d9c0f4316cf83d1be017627e0d180cc616ec9107ac497df84a4158f93",

"transaction3_hash":"
b5069c628dd914cc5f04035ced89781c0eb8efb27aed068b0921201598244565",

...

"transaction900_hash":"
ffd7236ababd2e21858c548f5a3c5bae1794fde4c358ebfef6dcf4bcf0bb5a05"

}

Hash úplného obsahu tohoto bloku, který obsahuje 900 transakcí, by byl například „341cbef34adc7235eee22efde368502f670254b97123fecfcb78ba892e7250b0“. Následně by se tato hodnota při tvorbě dalšího bloku použila v poli previous_block_hash. Tím se bloky propojí a vytvoří pomyslný řetězec. Každý blok kromě úplně prvního má pole previous_block_hash s hodnotou hashe předchozího bloku. U úplně prvního bloku v blockchainu se tam zadává nějaká hodnota, například text „GenesisBlock“, což je výraz charakterizující povahu nultého bloku – je jedno, jaká hodnota se tam vloží, bude to sice mít vliv na všechny následující hodnoty, algoritmům to však bude jedno a pro člověka je jedna hodnota hashe jako druhá.

Jak říkám, nebudu v tomto článku rozebírat blockchain do hloubky, jednak ani mně nejsou některé podrobnosti fungování například Bitcoinu úplně jasné a jednak to pro pochopení toho, co chci popsat, není potřeba.

Peníze v centralizovaných systémech, jako jsou bankovní systémy, žijí v nějaké obrovské databázi, kde má banka evidovaný například seznam klientů. Dále má tabulku obsahující účty klientů, přičemž u každého účtu je uvedeno, kterému klientovi patří a kolik je na něm peněz. Pak tam bývá tabulka transakcí, která obsahuje záznamy o tom, z jakého účtu na jaký peníze putovaly, částku, měnu a další údaje.

Kdysi se myslím v Praze konala konference, na níž se sešly špičky bankovního světa a přemýšlely, zda má blockchain v bankovním světě nějaké využití. Výsledek zněl, že nemá: blockchain je natolik specifická technologie, že sice možná na první pohled řeší podobné problémy jako bankovní systémy, ale zcela odlišným způsobem.

Nepodařilo se jim najít případ užití, na kterém by se ukázalo, kde by banka mohla blockchain využít.

Blockchain v bankovním systému? Jedině pokud potřebujete získat důvěru celého světa

Banky však mají ke svým klientům specifický vztah. Existuje mezi nimi základní důvěra, že když klient jeden den vloží 100 EUR a další den 200, může si třetí den svých 300 eur bez problémů vybrat zpět. Kdyby banka selhala v takto jednoduché operaci s penězi svých klientů, rychle by přišla o pověst i o klienty. Klienti bank si tedy jsou jisti, že banka nebude v zájmu zachování své pověsti jejich údaje svévolně měnit.

Povaha potřebného řešení se ale změní, když si představíte, že chcete vybudovat globální bankovní systém, jehož bezpečnost má být na takové úrovni, aby mohl bez problémů sloužit jako globální zúčtovací systém celé společnosti. Takový systém bude mít ze své podstaty mnoho nepřátel, zvláště pokud bude do určité míry transparentní. Transparentnost soukromých peněz je totiž koncept, který má, jak jsem zjistil, mnoho nepřátel. I kdyby se do takového systému vstupovalo dobrovolně, pokud by byl úspěšný, jednoho dne by nastala chvíle, kdy by se stal trnem v oku lidí, kterým by rostoucí transparentnost vadila. Má-li takový systém uspět, potřebuje mechanismy, jimiž dokáže, že data v něm jsou opravdu taková, jaká mají být, a nikdo je nezměnil v něčí prospěch či neprospěch.

A právě tady vstupuje do hry blockchain a poskytuje nástroje k tomu, aby bylo možné vysvětlit každou jednotlivou hodnotu v systému. Jinými slovy, cokoli důležitého se v systému stane, musí nějakou formou vstoupit do blockchainu. Každý nově vzniklý blok v blockchainu se musí okamžitě ze systému zkopírovat do systému nějaké třetí strany. Podrobný průzkum jsem zatím nedělal, ale v zásadě by mělo jít o službu typu například Amazon Quantum Ledger. Tedy o něco, kam mohu zapsat transakci, která vstoupí do blockchainu provozovatele takového systému, a nemám možnost zpětně jakkoli zasahovat do dat, která jsem už jednou zapsal. Z povahy systému je to dokonce technicky vyloučeno.

Tím, že všechny transakce vzniklé v systému budou uloženy do bloků, které se ihned po uzavření zapečetí a odešlou do systému třetí strany, jehož technická podstata zaručuje, že jednou odeslaný obsah nelze měnit, bude možné dosáhnout následujícího: někdo v mém systému ukáže prstem na kterýkoli důležitý údaj a řekne: Dokaž mi, že tato hodnota nebyla zmanipulována, ale vznikla posloupností korektních transakcí, které proběhly standardními cestami zpracování, a nikoli například tím, že se někdo přihlásil přímo do databáze a ručně změnil zůstatek z hodnoty 5000 na 10000. Budu mu umět dokázat, že k manipulaci skutečně nedošlo, nebo mi to v horším případě nebude sedět, což bude znamenat, že někdo data pozměnil. V systému Viditelných peněz totiž bude každý řádek v některé z důležitých tabulek propojen s transakcí, a tím pádem i s blokem, které daný řádek změnily. Případná kontrola bude probíhat tak, že někdo určí, kterou část dat mám doložit. Jednoduchým příkazem si vypíšu seznam transakcí, které daný údaj nějakým způsobem měnily. Pokud obsah všech transakcí aplikuji na daný datový objekt, měl bych získat objekt se stejnými změnami, jaké vykazuje v současné podobě.

V další části seriálu o architektuře VP vysvětlím, jak je třeba data v systému rozdělit podle jejich povahy, jak se budou různými způsoby zpracovávat, jak budou vstupovat do blockchainu a jak se budou provádět operace nad odpovídajícími byznysovými objekty.